

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Interreg
Nord
European Regional Development Fund

Lapin ELY-keskus

UTSJOEN PERINNEMAISEMAT

raportti

20.12.2019

Koonnut: Backman Janette

Johdanto

Utsjoen perinnemaisemat - raporttiin on koottu olemassa olevat tiedot Utsjoen tunnetuista perinnemaisemakohteista. Lisäksi mukana on edustavia kohteita Inarijoen varresta. Maastossa tietoa on kerätty useissa erillisissä hankkeissa, kuten Pohjoisimman Lapin Leaderin Meidän maisemat -hankkeessa, johon Utsjoen kunta osallistui, ELY-keskuksen perinnemaisemainventoinnin pilottihankkeessa ja Tenojoki Interreg- hankkeessa. Lisäksi Tenonlaakson maisemanhoitoalueen hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisen yhteydessä on kartoitettu perinnemaisemakohteita Piesjoen eteläpuolelta Nuvvukseen (Kokko & Koskiniemi 2019).

Maastotyöt yksityismaiden osalta ovat tehneet Merja Lipponen ja Marjut Kokko vuosina 2016 -2018. Inventoinnin ohjeena on käytetty perinnemaisemien inventointiopasta (Kemppainen 2017). Valtion mailla sijaitsevat kohteet on inventoitu ja tallennettu eri ajankohtina Metsähallituksen toimesta. Merja Lipponen tallensi tiedot ympäristöhallinnon käyttämään Uljas-tietojärjestelmään. Tiedot on koonnut raportiksi Janette Backman.

Tenojoki Interreg -hanke on mahdollistanut kerättyjen tietojen täydentämisen ja tallentamisen sekä tuloksista ja perinnemaisemien hoidosta tiedottamisen. Hanke oli mukana myös Utsjoen seurakunnan, kunnan, ELY-keskuksen ja Metsähallituksen yhteistyönä järjestetyissä talkoissa sekä neuvontakäynneillä. Kohteiden tiedot perustuvat paitsi maastokäynteihin, myös maanomistajilta saatuihin tietoihin ja edellisen perinnemaisemainventoinnin kohdekuvauksiin (Kalpio & Bergman 1999). Mikäli kohteesta oli inventointitietoja olemassa edelliseltä perinnemaisemien inventointikierrokselta, tiedot tarkastettiin ja muuttuneet tiedot päivitettiin. Tavoitteena on, että hoitosuosituksesi siirtyisivät paperilta käytäntöön. Ohessa on mukana yleistä tietoa perinnebiotoopeista, perinnemaisemien hoitotapoja sekä tietoa rahoituksesta, jota on viime vuosina suunnattu perinnemaisemakohteille. Tietoa rahoituksen tilanteesta kannattaa kysyä Lapin ELY-keskuksesta.

Raportti löytyy sähköisenä verkosta: <https://ely-keskus.fi/> -> Lappi -> Projektit ja hankkeet -> Tenojoen Interreg -hanke

Lämmin kiitos yhteistyöstä maastotöissä ja talkoissa

Merja Lipponen

Lapin ELY-keskus

TIETOA PERINNEMAISEMISTA

Perinnemaisemien inventoinnin tavoite

Perinnemaisemat ovat niittyjä, hakamaita, metsälaitumia ja Lapin vanhoja asuinkenttiä. Perinnemaisemat ovat usein vähäravinteisia, mutta kuuluvat lajistollisesti rikkaimpiin luontotyyppeihimme ja ne ovat merkittävä osa maamme kulttuurihistoriaa. Niitto- ja laiduntalouden aikaan Suomessa oli niittyjä lähes pari miljoonaa hehtaaria. Perinnemaisemien määrän jyrkkä romahdus tapahtui pääosin viime vuosisadan alkupuoliskolla ja 1950-luvun jälkeen käyttö päättyi valtaosalla kohteista tai ne otettiin peltokäyttöön. Jäljellä olevat niityt, hakamaat ja laitumet ovat umpeutumassa ja niille ominainen matalakasvuinen, valoa vaativa kasvilajisto on häviämässä. Monet aiemmin yleiset lajit ovat uhanalaistuneet. Koska perinnemaisemia on säästynyt niin vähän, on tarpeen kartoittaa kaikki jäljellä olevat arvokkaat kohteet, kunnostaa jo umpeen kasvaneita alueita ja palauttaa ne alkuperäiseen tai sen kaltaiseen käyttöön.

Perinnemaisemien inventoinnin ja hoidon tavoitteena on auttaa arvostamaan, säilyttämään ja palauttamaan luonnon monimuotoisuuden, maiseman ja kulttuurin kannalta tärkeitä kohteita. Tarkoitus on ollut kartoittaa aiemmin inventoitujen kohteiden mahdolliset arvot ja hoidon muutokset, sekä tarkistaa myös lähialueen mahdolliset perinnemaisema-arvot.

YLEISIÄ HOITOPERIAATTEITA PERINNEBIOTOOPEILLE

Yleisiä hoitoperiaatteita perinnebiotoopeille ovat laidunnus, niitto ja kulutus. Laidunnus on usein ainoa mahdollisuus hoitaa laajoja alueita ja sellaisia kohteita, joilla niitto on kivisyyden, epätasaisuuden tai jyrkyyden takia käytännössä mahdotonta. Laidunnuspaineen (eläinten määrä/ha) tulee olla alueen tuottoon nähden sopiva. Luonnonlaitumilla ravinnon määrä vaihtelee vuosittain ja lisäruokintaa laiduneläimille ei rehevöitymisen vuoksi suositella. Ravinnon ehtyessä eläimet on hyvä siirtää toiselle laidunlohkolle.

Niitto sopii hoidoksi pienialaisille kohteille ja koneniittoon soveltuville tasaisille, kovapohjaisille niityille sekä kohteille, joilla on vaikea saavutettavuus ja vaikea käydä katsomassa laiduneläimiä päivittäin. Niiton ja niittoaineksen poiskeruun tarkoituksena on lisätä kasvupaikan avoimuutta, ja valoisuutta, sekä vähentää maaperän ravinteisuutta. Niiton seurauksena korkean, rehevöitymisestä hyötynneen kasvillisuuden elinmahdollisuuksien heiketessä hyötyvät useat matalakasvuiset niittylajit ja niityllä elävät hyönteislajit. Lajisto monipuolistuu.

Niitto tehdään tavallisesti kerran kasvukaudessa ja niiton sopivin ajankohta on niittykasvien kukinnan ja siementen tuleentumisen jälkeen loppukesästä. Niitetty kasvillisuus kootaan ja kerätään pois muutaman päivän kuluttua niitosta, jolloin tuleentuneet siementen ovat ehtineet varista. Paras loppusijoituspaikka niittojätteelle on sen hyötykäyttö karjan talvirehuna. Kasvijätteen polttaminen tai läjittäminen hoidettavalla alueella ei ole suositeltavaa sen rehevöittävän vaikutuksen vuoksi. Niitto suositellaan tehtäväksi ensisijaisesti leikkaavateräisellä niittovälineellä kuten viikatteella, sorminiittokoneella tai traktorin perään kytkettävällä, esim. kaksoisteräniittokoneella. Utsjoella kentät ovat säilyneet avoimina ja puustottomina, vaikka hoidosta on saattanut kulua jo aikaa. Usein niitto muutaman vuoden välein riittää säilyttämään monimuotoisuuden kasvillisuudessa ja estämään pensoittumisen ja puun taimet. Ongelmajien, kuten nokkosien hävittämiseen sopivat murskaavateräiset niittokoneet kuten raivaussahat, trimmerit, ruohonleikkurit tai niittosilppurit.

Utsjoen korkeudella niittyjen umpeutuminen on ollut onneksi hidasta, mutta joskus kunnostustoimissa tarvitaan myös raivaus- ja moottorisahaa, kun puusto ja pensaikko on alkanut peittää avoimia näkymiä. Etenkin jokivarsikohteilla pensoittuminen on voimakasta. Pajut vesovat nopeasti uudelleen, joten raivaus kannattaa mahdollisuuksien mukaan tehdä siten, että niittokoneella pystyy ajamaan kasvavat vesat jatkossa matalaksi.

Kulotus sopii kunnostusmenetelmäksi sellaisille kohteille, joille on kertynyt runsaasti kariketta ja kuloheinää tai mikäli sammalta on kertynyt pohjakerrokseen. Kulotusta voidaan suositella vanhoille pelloille ja niityille, joilla on nurmilauhamättäitä. Mättäitä voi myös kaulata esim. lapiolla. Koska kulotus vapauttaa ravinteita, tarvitaan sen lisäksi aina tehokasta jatkohoitoa kuten niittoa tai laidunnusta. Paikallisen niittylajiston siementen kylvämien kulotetulle alueelle tehostaa vaikutusta. Mättäiden poistamiseen ovat tehokkaita myös lampaat, jos ne laiduntavat kulotuksen jälkeisinä kesinä aluetta.

RAHOITUSTA PERINNEMAISEMAN HOITOON

Maatalouden ympäristösopimus ja ei-tuotannollisten investointien korvaus

Maiseman ja perinnebiotooppien hoitoon on ollut mahdollista saada korvausta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta rahoituskaudella 2014-2020. Kyseessä on maatalousluonnon monimuotoisuus ja maiseman hoito -sopimus, jonka avulla perinnemaisemien hoitoon on voinut saada tukea maatalouden ympäristösopimusten kautta sekä maanviljelijät, rekisteröityneet yhdistykset että yksityiset maanomistajat. Kyseessä on viisivuotinen hoitosopimus. Korvausta on voinut saada perinnebiotooppien, reunavyöhykkeiden, metsäsaarekkeiden ja luonnonlaitumien hoitoon. Tuki määräytyy alueiden pinta-alojen perusteella ja se maksetaan vuosittain. Korvaus on ollut 450 € hehtaarilta tai 600 € hehtaarilta, jos kyseessä on perinnemaisemainventoinnissa todettu tai ELY-keskuksen muutoin arvokkaaksi perinnebiotoopiksi katsoma kohde. Korvausta haetaan ELY-keskuksesta ja hakuaika on keväällä vuosittain, mikäli määrärahoja on riittävästi.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman rahoituskaudella 2014-2020 on ollut mahdollista saada korvausta perinnebiotooppien alkuraivaukseen ja aitaamiseen. Korvaus määräytyy kustannusten perusteella. Korvaustaso on ollut maksimissaan 1862 €/ha (kohde alle 3 hehtaaria), 1108 €/ha (kohde yli 3 ha mutta alle 10 ha) ja 754 €/ha (kohde yli 10 ha). Tulevan rahoituskauden korvaustasot ja ehdot selviävät uuden ohjelmakauden alkaessa aikaisintaan vuonna 2021. Korvausta haetaan ELY-keskuksesta ja hakuaika on keväällä vuosittain, mikäli määrärahoja on riittävästi.

Seuraava ohjelmakausi on suunnitteilla ja vielä ei ole täsmällistä tietoa siitä, minkälaiseksi tuleva kausi perinnemaisemien rahoituksen osalta muodostuu. Tilanne selviää talven 2020 aikana. Lisätietoja kannattaa kysyä ELY-keskuksesta.

Helmi-elin ympäristöohjelma

Vuonna 2020 käynnistyy lisäksi Ympäristöministeriön Helmi -elin ympäristöohjelma, jonka puitteissa voidaan suunnitella yhdessä maanomistajan kanssa sopivia hoitotoimia arvokkaimmille perinnebiotooppikohteille. Ohjelman aikana voidaan lisäksi ennallistaa arvokkaimpia perinnebiotooppikohteita valtion tuella.

Rakennusperinnön hoito ja avustukset

Perinnemaisemaan kuuluvat olennaisesti myös siellä olevat rakennukset. Utsjoen Toiselta maailmansodalta säästynyt rakennuskanta on kulttuurihistoriallisesti arvokasta ja 1800-luvulta periytyvät kalastuksen, poronhoidon ja maatalouden rakennukset ja rakenteet edustavat Utsjoen vanhinta rakennuskantaa.

Rakennushistoriallisesti arvokkaimpia ovat perinteiset, pienet hirsirakennukset ja aitat. Kaukaakin uitetut hirret ja turpeen ja tuohen käyttö ovat rakennuskannalle leimallista, samoin rakennusten sijoittelu sen ajan tärkeimmän kulkuväylän, joen rantamille. Myös uudempi rakennuskanta on arvokasta ja tukea saa tapauskohtaisesti myös jälleenrakennusajan rakennuksiin.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten korjauskustannuksiin voi hakea tukea Museovirastolta. Lisäksi Lapin ELY-keskuksella on määrärahoja arvokkaan rakennusperinnön hoitoon. Paikallisena yhteystahona toimii Saamelaismuseum Siida, josta saa aiheesta lisätietoja ja apua hakemusten laatimiseen. Avustusta voidaan myöntää kohteiden ja niiden ympäristön kunnostamiseen sekä hoidon edellyttämiin selvityksiin ja kulttuuriympäristöohjelmiin. Lisäksi kunnat voivat hakea avustusta kohteen hankkimiseksi kunnan omistukseen. Lisätietoja rakennusperinnön hoidosta saa Lapin ELY-keskuksesta ja Museoviraston rakennushistorian osastolta. Harkinnanvaraiset ELY-keskusten myöntämät avustukset haetaan vuosittain marraskuun loppuun mennessä.

Lisätietoa:

Ympäristökorvauksen hakemisesta perinnemaiseman hoitoon: Lapin ELY-keskus, Heidi Kotala-Paaluharju, 0295037006 heidi.kotala-paaluharju@ely-keskus.fi

Ohjeistusta verkossa: Hakulomake ja -ohjeet sekä sopimusehdot: www.ruokavirasto.fi -> viljelijä -> tuet ja rahoitus -> ympäristösopimukset

Perinnemaiseman hoidosta ja ennallistamisesta sekä Helmi-ohjelmasta: Lapin ELY-keskus, Marjut Kokko, 0295037380 marjut.kokko@ely-keskus.fi

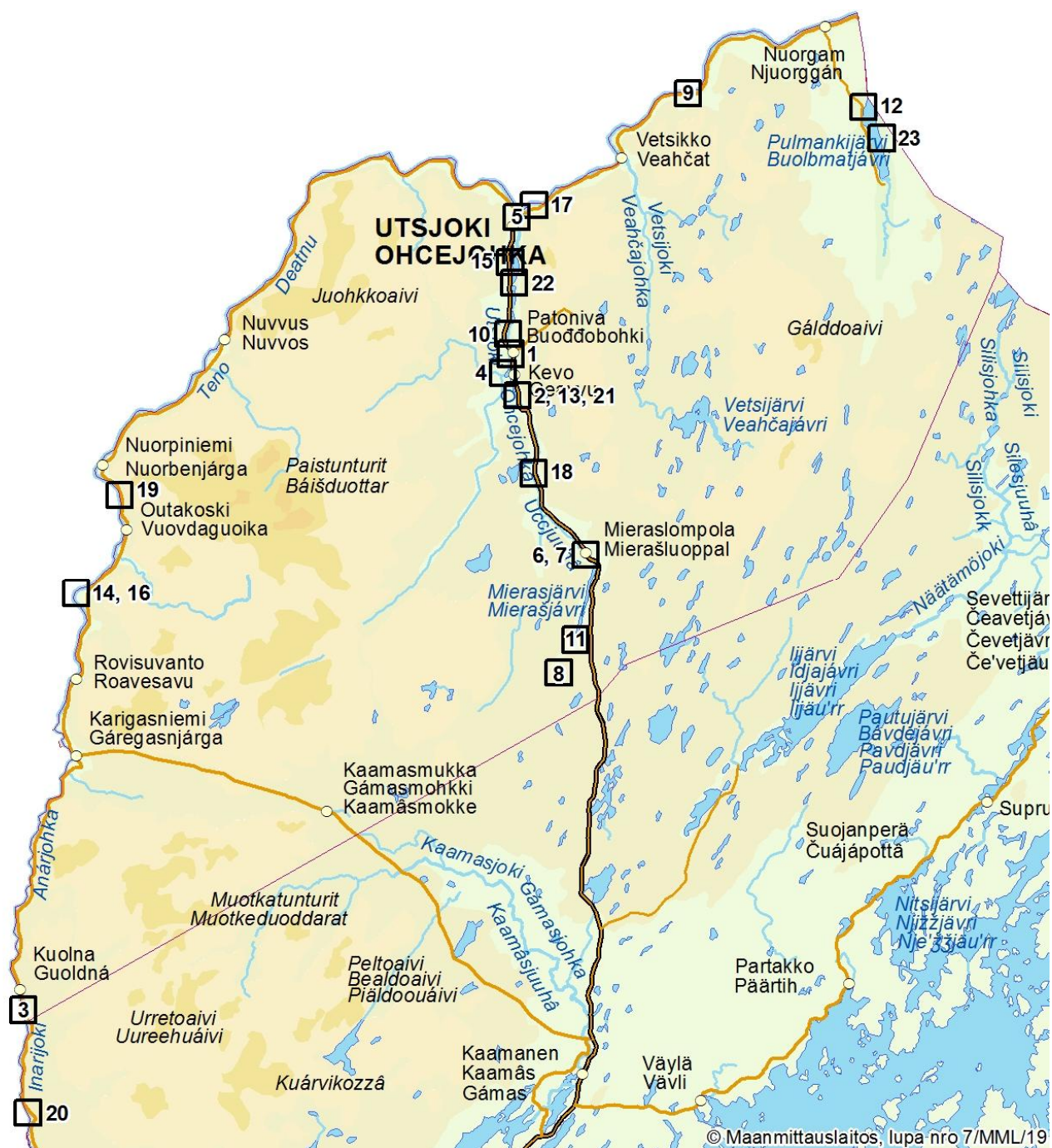
Vanhan rakennuskannan kunnostuksista ja avustuksista: Saamelaismuseum Siidan kulttuuriympäristöyksikkö, Päivi Magga, 0401801501, paivi.magga@samimuseum.fi

Korjausneuvonnasta ja yhteystiedot restauroijista: Lapin Rakennusperinne ry, Teija Ylimartimo, 0407260480, sihteeri@lapinrakennusperinne.fi

Rakennusperintökohteen kelpoisuudesta tukeen: Lapin ELY-keskus, Riku Tapio, 0295037546 riku.tapio@ely-keskus.fi

Ohjeistusta verkossa: <https://www.ely-keskus.fi/web/ely/avustukset-rakennusperinnon-hoitoon>

Utsjoen perinnemaisemat

5. Boaresbäiki (1,1 ha)

Arvoluokka: Maakunnallinen (M)

Yleiskuvaus: Utsjoen kirkonkylässä sijaitseva Boaresbäiki on vanha saamelainen, jokivarren suojaisaan rinteeseen sijoittunut asuinkenttä. Koska asumiskelpoista maata on Tenojoen vesistöalueella niukasti, asutus on keskittynyt kautta aikojen lähes samoilta paikoille. Boaresbäikin kentällä onkin vielä havaittavissa kiinteiksi muinaisjäännoiksi luettavia vanhoja kodan pohjia ja alue on merkitty Utsjoen esihistoriallisten ja historiallisten suojelukohteiden luetteloon.

Kokonaisuudessaan niitty muodostuu kahdesta eri korkeudella olevasta tasanteesta, jotka viettävät joelle päin. Lapin karjan lehmät ja lampaat ovat laiduntaneet niityllä 1960-luvun lopulle saakka ja 1970-luvulla kenttää on vielä niitetty käsin. Paikan asuinrakennus on rakennettu 1860-luvulla ja jalka-aitta sekä lato 1900-luvun alussa. Kentän rakennukset ovat nykypäivänä ryhdikkäässä kunnossa lukuun ottamatta navettarakennusta. Jokirannan sauna on vielä käytössä. Seutukaavassa niitty on pientalovaltaisella taajamatoimintojen alueella, joka on kaavoitettu mm. rakentamista varten. Perinnebiotoopiksi rajattu alue rajoittuu joenrantaan, ympäröivään metsikköön ja tilan omistajan pihaan. Niitty on kunnostettu yty-miesten toimesta 2000-luvulla, jonka jälkeen se on niitetty muutamina vuosina. Umpeenkasvu on ollut hidasta.

Niityn kasvillisuus: Suurin osa kentästä on tuoretta heinäistä suurruohoniittyä valtalajeinaan siankärsämö, nurmilauha, lampaannata, niittysuolaheinä ja heinätähtimö. Vähemmän löytyy kuivaa, melko edustavaa lampaannadan, siankärsämön ja kissankellon luonnehtimaa kuivaa heinäniittyä. Muita huomionarvoisia lajeja ovat rauhoitettu keminpikkuängelmä, hanhikki sekä Alchemilla acutidens -ryhmän poimulehdet, kissankäpälä, tunturikurjenherne, tunturihärkki, kullero, pohjantähkiö, harmaakynsimö, ketosilmäruoho, sykeröpiippo, kissankello, nurmitatar, tenonajuruoho, lapinlaukku, rantatädyke, ahonoidanlukko (uhanalainen, NT), ketonoidanlukko (uhanalainen, NT), pohjannoidanlukko (uhanalainen, NT) ja tunturikatkerö (uhanalainen, NT). Ongelmalajeina esiintyy maitohorsmaa ja hevонhierakkaa kohteen laitamilla.

Hoitosuositus: Alueella tulisi raivata pensaikkoa ja aloittaa säännöllinen niitto. Myös vesakkoa voi raivata kentän reunamilta. Keminpikkuängelmät tulee hoitotoimenpiteissä säästää. Oikein hoitotoimin alueen perinnemaisema-arvoa voisi jopa nostaa entisestään. Hoitohaasteena on löytää sopiva hoitaja kentälle, sillä kentän omistajat asuvat muualla.

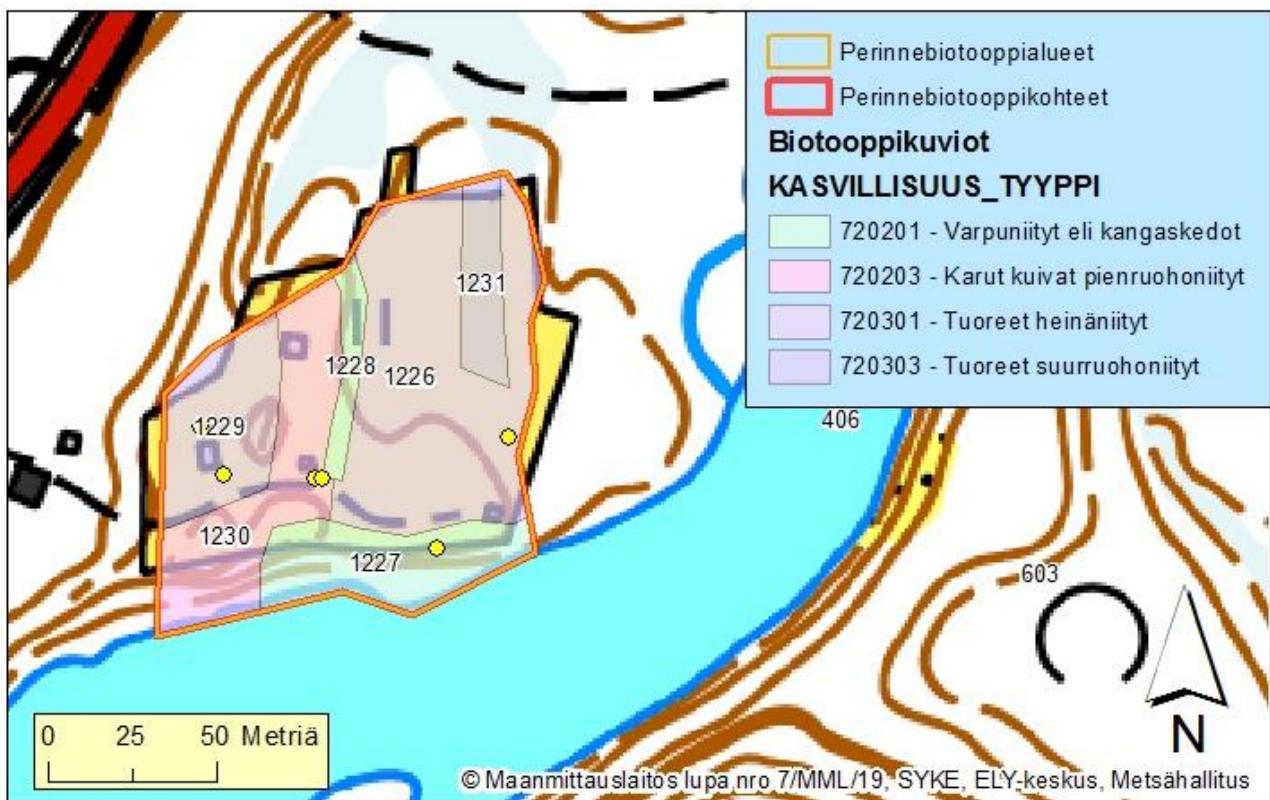

Tunturikatkeröä kangaskedolla ja kuivalla pienruohoniityllä Utsjokitörmässä. Kuva: Marjut Kokko

Vanha rakennus ja niittyä. Kuva: Merja Lipponen

Boaresbäikin kenttä. Vasemmalla päärakennus, joka restauroidaan. Oikealla kiinteä muinaisjäännös, joka huomioidaan kunnostuksessa. Kuva: Merja Lipponen

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

16. Fierranjohkan niitty (0,34 ha)

Arvoluokka: Paikallinen (P)

Yleiskuvaus: Fierranjohkan tila on perustettu 1890-luvulla, ja perinnemaisemana hoidettu niitty sijaitsee asuinrakennusten itäpuolella loivasti jokeen päin laskevassa rinteessä Tenonjoen ja Karigasniemi- Utsjokitien välisellä alueella. Niitty rajoittuu tilan muihin luonnonniittyihin ja metsään. Niityt ovat olleet tilan peltoina käytössä vuoteen 1982, ja sen jälkeen vuokralla. Kokonaisuus on kaunis ja hyvin hoidettu. Tilan vanha päärakennus on entisöity, ja siihen liittyviä saman aikakauden ulkorakennuksia ovat lato, aitta ja liiteri. Rakennukset ovat kunnossa ja rantamaisema on avointa tai puoliavointa. Niityn yläreunasta avautuu kaunis näkymä pihapiiriin ja Tenojoelle. Fierranjohka sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaaksi luokitellun Tenojoen laakson maisema-alueella.

Niityn kasvillisuus: Niitty on suurelta osin tuoretta heinäniittyä, jossa niittyleinikki ja nurmilauha ovat valtalajeja. Lisäksi niityllä kasvaa mm. kulleroa, poimulehtiä ja siankärsämöä. Metsänreunassa on myös kuivaa niittyä, mutta sitä ei ole kuvioitu omaksi kuviokseen. Niitty on ollut ympäristösopimuksella hoidon piirissä vuodesta 2017, mutta sitä on niitetty vuosittain jo pitkään, vuodesta 2001. Välissä niitty on ollut luonnontilaisena useamman vuoden, ja päässyt vesoittumaan jonkin verran. Vesakot ovat väistyneet niiton ansiosta. Huomionarvoisina perinnebiotooppien lajeina esiintyy ainakin kullero, mutta lajistoa ei ole inventoitu tarkasti.

Hoitosuositus: Kohdetta hoidetaan ympäristösopimuskohteena. Niityn hoidon tavoitteena on säilyttää maisema ja kaunis ja monipuolinen niittylajisto. Kaikki tilan rakennuksia ympäröivät niityt ovat hoidossa ja rakennukset kunnossa. Aluetta hoidetaan vuosittain niittämällä, mikä on hyvä tapa hoitaa luonnon niittyjä. Puustoa on raivattu rannasta ja niittyjen reunamilta näkymien palauttamiseksi. Kulottamalla saadaan rikottua pohjan sammalkasvustoa. Hyvä ajankohta niitolle on kukinnan loppuvaiheessa, yleensä elokuussa. Niitos on hyvä korjata vasta, kun se on levännyt muutaman päivän maassa, jolloin siemenet ehtivät kypsyä ja irrota. Mikäli kasvilajisto alkaa niiton seurauksena yksipuolistumaan, on niitossa hyvä pitää välivuosisia.

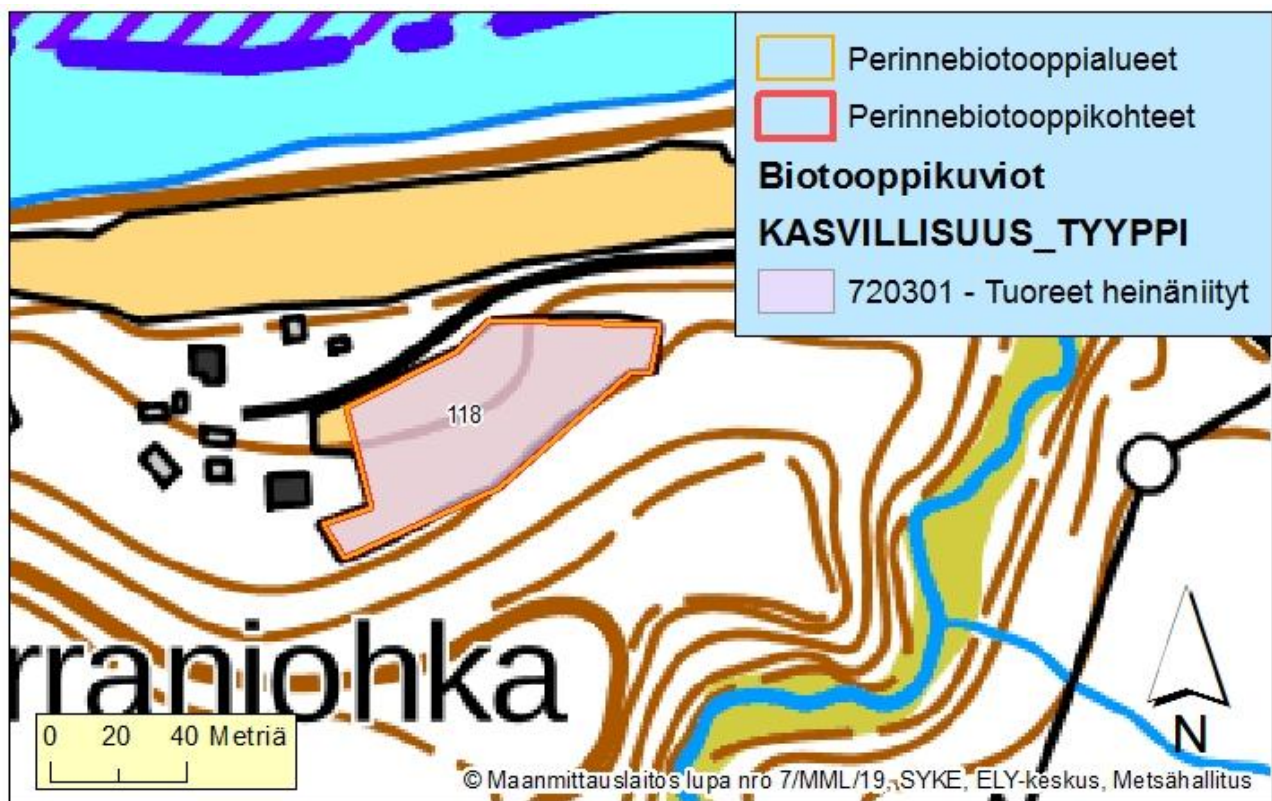
Fierranjohkan rakennukset restauroituna. Kuva: Marjut Kokko

Fierranjohkan perinnebiotooppi niitettynä. Kuva: Marjut Kokko

Fierranjohkan perinnebiotoopin niittämätön laita ja rantamaisemaa. Kuvat: Marjut Kokko

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

20. Geavngávuolle eli Vuomajoen kenttä (3,93 ha)

Arvoluokka: Paikallinen (P-)

Yleiskuvaus: Vuomajoen kenttä sijaitsee noin 20 kilometriä Angelista pohjoiseen. Laajalle kentälle avautuu näkymä vasta lasketeltaessa Angelista Karigasniemeen menevältä tieltä alas jokivarteen. Kenttä on säilynyt suhteellisen avoimena, mutta rantanäkymät ovat pensoittuneet ja kasvaneet puustoa. Kentällä on kaksi pihapiiriä, joista pohjoisemmalla sijaitsee alkuperäinen kentän päärakennus.

Niityn kasvillisuus: Niitty on pääosin tuoretta nurmilauhavaltaista niittyä, jossa kasvaa paikoitellen myös polku- ja tupassaraa. Paikoitellen esiintyy kuivan ja tuoreen pienruohoniityn lajistoa, mm. kultapiiskua, keväthanhikkia, ahosuolaheinää, polku- ja tuppisaraa, lampaannataa, punanataa, mesimarjaa, korpiorvokkia, siankärsämöä, kissankelloa, heinätähtimöä ja nurmitatarta. Rannassa on laajemmin suurruohoniityille tyypillisiä lajeja, kuten pohjanhoikkaängelmää, kulleroa, rantatädykettä, mesiangervoa ja kellosinilatvaa. Kentällä esiintyy useita perinnebiotoopeilla huomionarvoiksi luokiteltuja lajeja: nurmitatar, ahomatara, kellosinilatva, pohjanhoikkaängelmä, ahokissankäpälä (uhanalainen, NT), ahonoidanlukko (uhanalainen, NT), kullero, rantatädyke, lääte, tunturikurjenherne ja keväthanhikki.

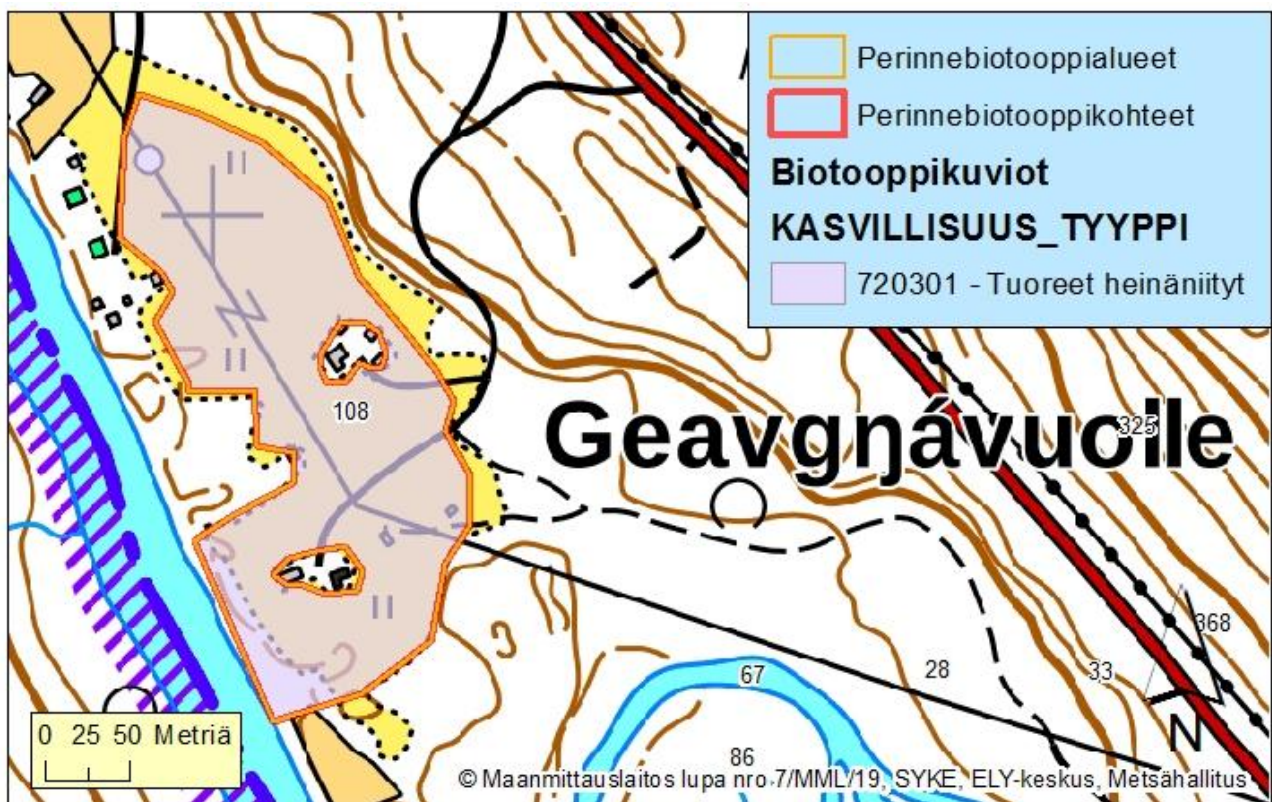
Hoitosuositus: Kenttä sopii hyvin hoidettavaksi perinnemaisemakohteena niittämällä tai vaihtoehtoisesti laiduntamalla. Nurmilauha on paikoitellen muodostanut jo mättäitä, joten varovaista kulotusta voisi kokeilla niityn rantaosissa ja turvallisen välimatkan päässä rakennuksista. Hyvä ajankohta kulotukselle on aikainen kevät/kesä. Vaihtoehtoisesti vanhan kulon voi murskata niittomurskaimella, jolloin myös mättäitä saa vähemmäksi. Raivaustarve on kentän laitamilla ja erityisesti rantavyöhykkeessä, jossa koivikkoa voi harventaa reilusti, ja raivata pajukkoa. Osin rantaa onkin hoidettu raivaamalla. Kyseessä on maisemallisesti näyttävä kokonaisuus ja niittämällä myös lajistollinen arvo paranee entisestään. Kentältä löytyy edelleen useita huomionarvoisia perinnebiotooppien lajeja, vaikka nurmilauha onkin vallannut alaa.

Kuva: Merja Lipponen

Kuva: Merja Lipponen

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

1. Jomppalan kenttä (2,26)

Arvoluokka: Paikallinen (P)

Yleiskuvaus: Utsjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella sekä arvokkaassa kulttuuriympäristössä, Jomppalanjärven länsirannalla sijaitsevaa Jomppalan tilaa ympäröi kohtalaisen laaja pihaniitty. Tila on ollut asuttu vuosisadan alkupuolelta lähtien. Perinteinen käyttö on käsittänyt vuosittaisen niiton ja 1970-luvulle asti alueella laidunsi karjaa ja lampaista. Nykyisin kenttää niitetään satunnaisesti koneella. Jomppalan niitty on maisemaltaan hyvin säilynyt ja kaunis kohde, joka kumpuilee loivasti tilan pääärakennukselta etelään päin. Talossa ei asuta enää vakituisesti.

Niityn kasvillisuus: Kasvillisuustyypeiltään niityllä on tuoreita heinäniittyjä, varpuniittytyjä eli kangasketoja, tuoreita pienruohoniittyjä sekä kuivia heinäniittyjä eli lampaannataniittyjä. Kentän eteläpuolisko ja pääärakennuksen ympäristö on kuivahkoa, kohtalaisen tyypillistä ja edustavaa sekä runsaslajista heinäniittyä. Valtalajeina ovat siankärsämö, lampaannata, kissankello ja niittysuolaheinä. Alueen pohjoispuoli on melko tyypillistä tuoretta, pääosin nurmilauhaa kasvavaa heinäniittyä. Huomionarvoisia lajeja ovat Alchemilla acutidens -ryhmän poimulehdet, kissankello, tunturikurjenherne, ketonoidanlukko (uhanalainen, NT), tunturihärkki, harmaakynsimö, tunturinurmikka, nurmitatar, keväthanhikki, kullero, rantatädyke ja lapinlaukku. Pohjoisosassa kummun päällä on matalaa sammaloitunutta kangasketoa, jossa kasvaa runsaasti pienruohoja, kuten kissankelloa, kultapiiskua ja siankärsämöä. Valtavarpu on puolukka. Kumpareen ympärillä kasvaa heinävaltaista kuivaa niittyä ja itään ja vesistöön päin niitty muuttuu pienruohovaltaiseksi. Valtalajeina ovat siankärsämö, punanata, lampaannata ja rantatädyke. Suurin osa niitystä on tuoretta heinäniittyä, jossa nurmilauhan seuralaisena kasvavat mm. rantatädyke, kullero, niittysuolaheinä ja siankärsämö. Huomionarvoiset kasvilajit: kullero, rantatädyke, pohjannoidanlukko (uhanalainen, NT), lapinlaukku ja ahomatara. Valtaosan lajisto tavanomaista, mutta sisältää myös pienruohoista niittyä ja kangasketoa, joiden lajisto monipuolisempaa.

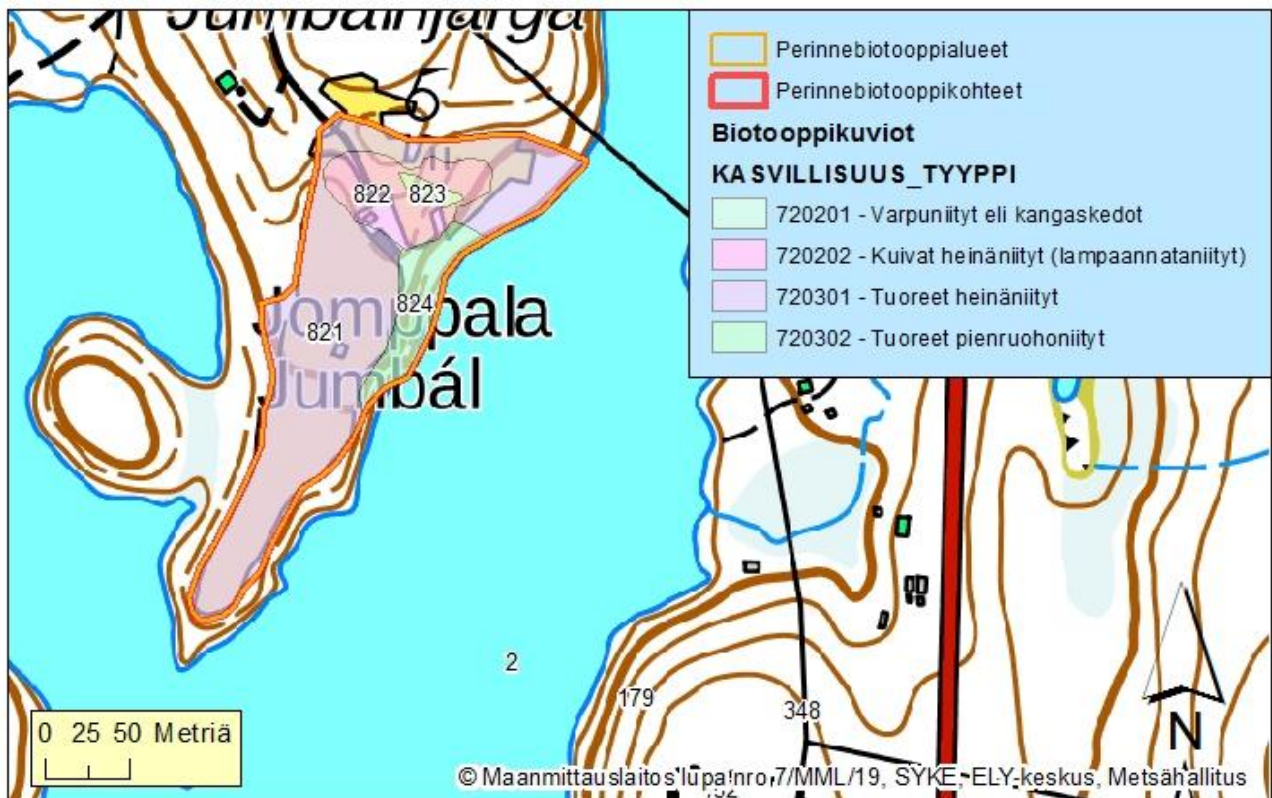
Hoitosuositus: Perinnemaisema-arvojen säilyttämiseksi ja niityn rehevöitymisen välttämiseksi tulisi aluetta niittää säännöllisesti. Hoidon tavoitteena on säilyttää kohteen maisemalliset arvot sekä parantaa lajirunsausta. Niittoa suositellaan alkuun vuosittain, mutta myöhemmin niittojen väliä voi harventaa joka toiseen tai kolmanteen vuoteen. Lampaiden laidunnus varsinkin alueen eteläosassa olisi suositeltavaa.

Edustavaa kangasketoa. Kuva: Marjut Kokko

Jomppalan niitty. Etualalla kangaskettoa. Kuva: Marjut Kokko

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

4. Kevonsuun yksityismaan niityt (1,37 ha)

Arvoluokka: Paikallinen (P)

Yleiskuvaus: Kevon suun niitty sijaitsee Kevojärven länsirannalla Utsjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella ja arvokkaassa kulttuuriympäristössä. Osa niitystä sijaitsee valtion mailla ja kuuluu Kevon luonnonpuistoon ja Kevon Natura-alueeseen. Yksityismaiden osalta niitty on jaettu kahteen eri perinnebiotoopin osa-alueeseen kiinteistöjaotuksen mukaan. Yksityismaan niitty näkyy Kevojärveltä pienen puureunuksen takaa ja kumpuilee kauniisti. Se on säilynyt autioitumisesta huolimatta avoimena. Vain kuivimmilla kumpareilla on jonkin verran taimettumista ja kosteimmissa notkelmissa hieman pajua. Eteläisemmällä niityn osalla/kiinteistöllä on pari rakennusta, sauna sekä pieni hirsimökki. Niitty kokonaisuudessaan on lajistoltaan edustava ja monipuolinen kohde, jolla on myös virkistyskäyttöä, sillä niitty sijaitsee retkeilyreitillä varrella. Myös tutkimuskäyttöä on niityn pohjoisosalla ollut, lähinnä Turun yliopiston toimesta.

Niityn kasvillisuus: Niitty on pääosin kuivaa ja paikoitellen myös tuoretta, kosteaakin heinäniittyä. Natura-typiltään niitty kuuluu runsaslajisiin kuiviin ja tuoreisiin niittyihin. Kohtalaisen runsaslajisen niityn valtalajeina ovat siankärsämö, nurmilauha, lampaannata, niittyleinikki, kultapiisku ja tunturinurmikka. Huomionarvoisista lajeista niityllä kasvaa lapinvehniötä, tunturikurjenhernettä, ketonoidanlukkoa (uhanalainen, NT), pohjannoidanlukkoa (uhanalainen, NT), tunturihärkkiä, kulleroa, kellosinilatvaa, lapinlaukkua, rantatädykettä, Alchemilla acutidens -ryhmän poimulehtiä, harmaakynsimöä, kissankelloa, ahomataraa, vilukkoa, tunturinurmikkaa, nurmitatarta, sekä rauhoitettua keminpikkuängelmaa.

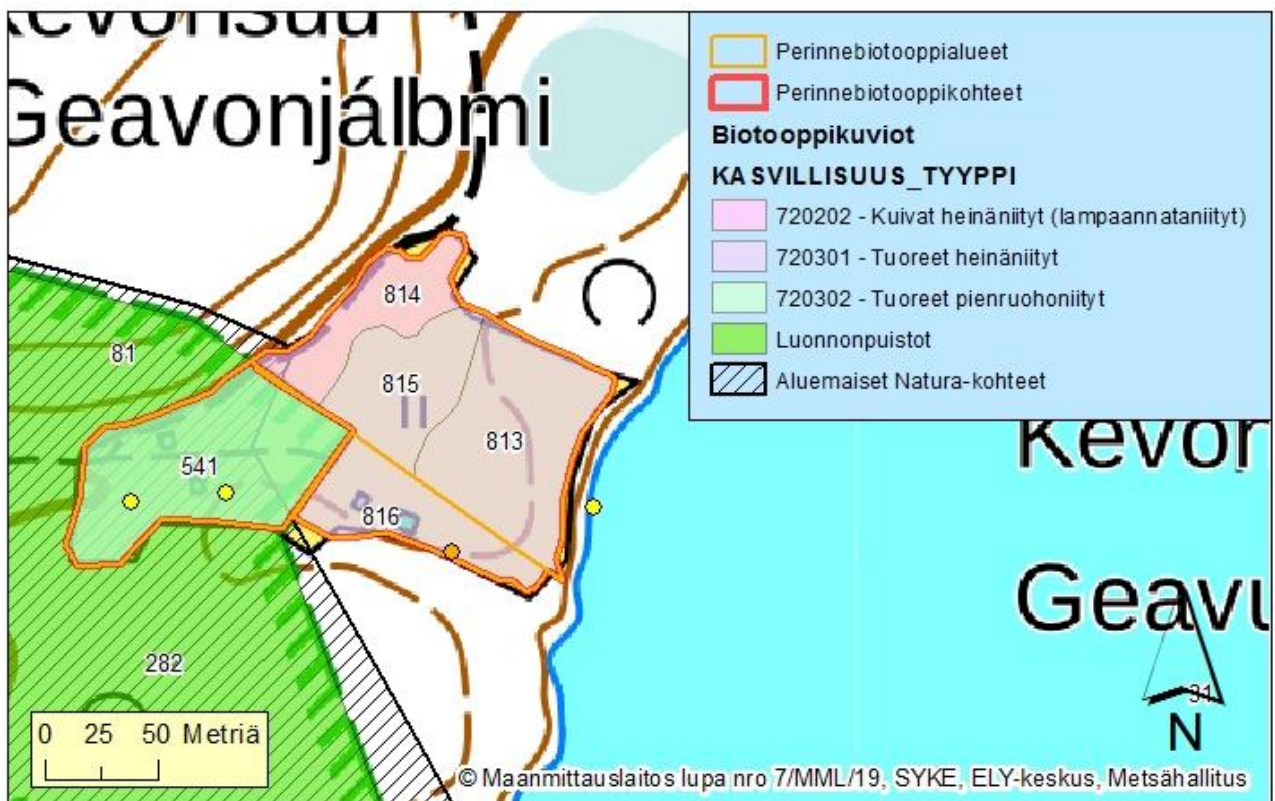
Pohjoisemman ja laajemman kiinteistön alueella (Osa-alue 1) esiintyy runsaslajisia tuoreita ja kuivia heinäniittyjä eli lampaannataniittyjä. Nurmilauha on valtalaji tuoreilla heinäniityillä, mutta edustavimmilla paikoilla kasvaa suurruohoja, mm: keminpikkuängelmaa, rantatädykettä ja kulleroa, Notkelmissa esiintyy mm. harmaasaraa, ja paikoin kosteammilla paikoilla mm. korpikastikkaa. Lounais- ja pohjoisosissa niitty on kuivempaa, ja lampaannata ja polkusara vallitsevat etenkin niittykumpareilla. Lisäksi kuivilla niityillä on mm. ahomataraa, tunturinurmikkaa ja kultapiiskua. Uhanalaisena lajina esiintyy pohjannoidanlukko (NT).

Eteläisemmän kiinteistön (Osa-alue 2) niityt koostuvat kasvillisuustypiltään pääosin tuoreesta heinäniitystä sekä sitä ympäröivästä koivikkoreunuksesta. Ruohoisia laikkuja esiintyy niityllä runsaasti. Metsähallitus on niittänyt heinän alas joka toinen vuosi samalla kun Kevonsuun valtionmaan niitty niitetään. Rölli-heinien lisäksi niityllä kasvaa mm. nurmilauhaa, siankärsämöä ja kultapiiskua. Uhanalaisena lajina niityltä on löydetty keltanuppijäkälää (VU). Alue on ollut aikanaan viljeltyä heinänurmea (kylvetty ainakin vuonna 1956 ja sitä aikaisemmin).

Hoitosuositus: Yksityismaan niityt ovat säilyneet avoimina, vain vähäistä taimettumista on tapahtunut kuivimmilla kumpareilla. Niitto loppukesällä ja niittojätteen poiskuljetus pitää metsittymisen kurissa ja kasvillisuuden niittymäisenä ja monipuolisena. Puun taimet ja pajut eivät vaadi paljon raivausta. Yksittäisiä pajupuskia ja nuoria havupuita voidaan poistaa, varsinkin eteläisemmältä kiinteistöltä. Hoidon päättävöitteena kokonaisuudessaan on säilyttää alueen monipuolinen niitylajisto ja niittytyyppien kirjo kosteista niitylaikuista kuiviin ketoihin. Keminpikkuängelman kasvupaikat tulisi säilyttää avoimina ja laji säästää. Niitto muutaman vuoden välein riittää todennäköisesti ylläpitämään kohteen lajiston. Hoitoaasteena on kohteen hankala saavutettavuus. Kohdetta hoidetaan tällä hetkellä ympäristösopimuksen turvin.

Keminpikkuängelmää Kevonsuun yksityismaan niityllä. Oikealla puolella aitaa ovat yksityismaan niityt, vasemmalla Metsähallituksen kiinteistö. Kuvat: Marjut Kokko

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

4. Kevonsuun niitty (0,63 ha) MH

Arvoluokka: Maakunnallinen (M+)

Yleiskuvaus: Kevon suun niitty sijaitsee Kevojärven länsirannalla Utsjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella ja arvokkaassa kulttuuriympäristössä. Kevonsuun niitty on vanha asuinkenttä, joka on ollut käytössä lienee jo 1900-luvun alusta. Alue kuuluu valtion maan osalta Kevon luonnonpuistoon ja Kevon Natura-alueeseen. Vanhoista rakennuksista niityllä on edelleen pieni hirsimökki ja sauna, minkä lisäksi alueella on entisten rakennelmien raunioita. Niityn läpi kulkee Čársejoen varteen vievä polku/retkeilyreitti.

Niityn kasvillisuus: Niitty on pääosin tuoretta pienruohoniittyä. Niityllä kasvaa runsaasti huomionarvoisia perinnebiotooppien lajeja. Niityltä tavataan mm. tunturikurjenhernettä, ketonoidanlukkoa (uhanalainen, NT), ahonoidanlukko (uhanalainen, NT), pohjannoidanlukkoa (uhanalainen, NT), tunturihärkkiä, kellosinilatvaa, lapinlaukkua, rantatädykettä, Alchemilla acutidens -ryhmän poimulehtiä, harmaakynsimöä, kissankelloa, lapinvehniötä, vilukkoa, tunturinurmikkaa, nurmitatarta, kulleroa sekä rauhoitettua keminpikkuängelmaa.

Hoitosuositus: Kohde on muuttunut hoidon myötä avoimemmaksi ja kasvillisuus matalammaksi. Hoitotoimien tavoitteena onkin ollut kentän avoimuuden palauttaminen ja perinnebiotooppien lajiston säilyttäminen. Metsähallitus hoitaa niittyä raivaamalla siltä puun taimia sekä pensaita, ja niittää niittyä työnnettävällä tai mönkijän perään kiinnitettävällä niittokoneella. Niitto vähintään joka toinen vuosi loppukesällä ja niittojätteen poiskuljetus jatkossakin pitää metsittymisen kurissa ja kasvillisuuden niittymäisenä ja monipuolisena. Keminpikkuängelmät tulee säästää niittämiseltä, varsinkin vuosina, jolloin laiduntavat porot ovat sitä syöneet matalaksi.

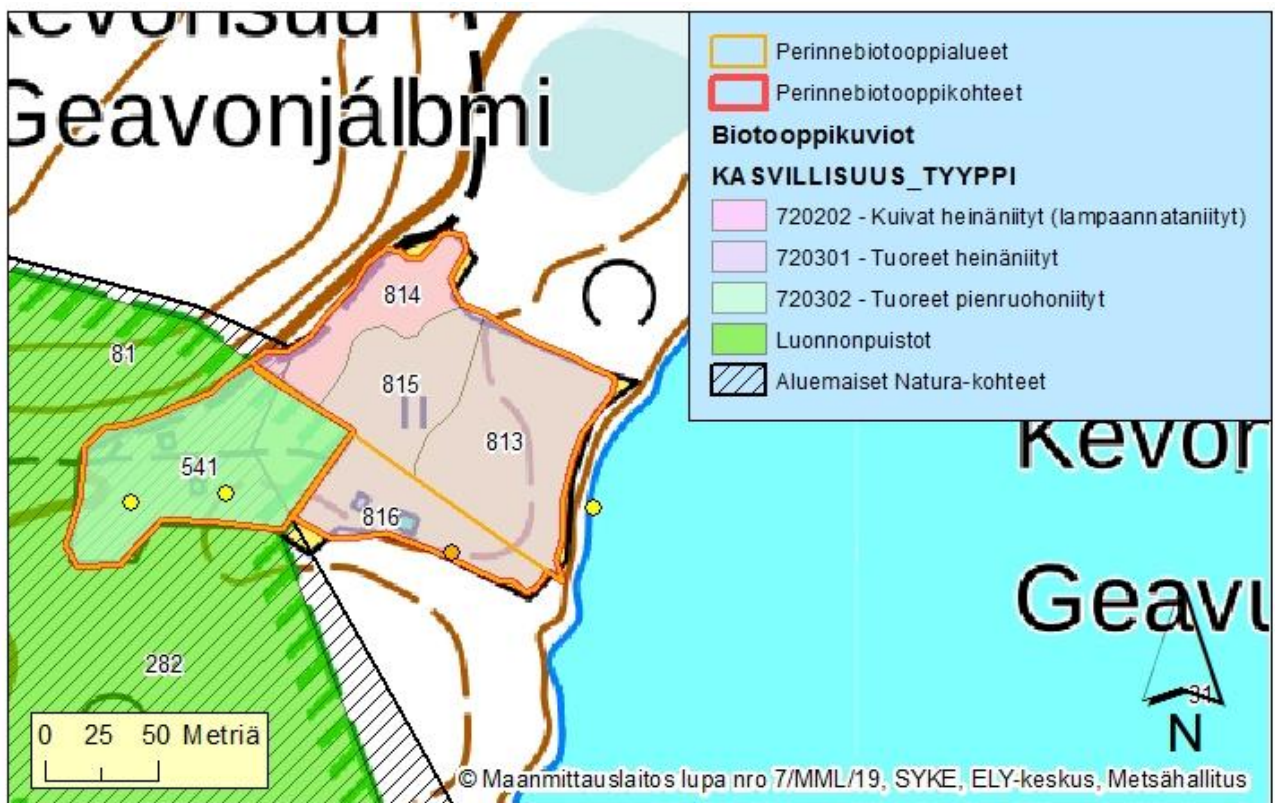

Kevonsuun niityn kasvillisuus on matalaa säännöllisen niiton ansiosta.

Kuva: Merja Lipponen

Sammaloitunut kuiva heinäniitty ja lähikuva ahonoidanlukosta. Kuvat: Marjut Kokko

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus. Valtionmaalla sijaitseva osa-alue on kuvio 541.

17. Kostejärven haka (1,65 ha)

Arvoluokka: Paikallinen (P-)

Yleiskuvaus ja niityn kasvillisuus: Kostejärven haka on tilan vanhaa perinnemaisemaa, jota on aikanaan laidunnettu ja niitetty. Tilan päärakennukselle menevältä tieltä avautuu komeat näkymät kohti Tenoa. Maisema on ollut tielle saakka avoin, mutta nyt näkymien edessä kasvaa paikoin tiheä koivikko. Kasvillisuudeltaan arvokkain osa on kuvioitu perinnebiotooppikohteeksi, mutta itäpuolen nurmilauhavaltaisen niitty sopisi myös hyvin laidunnettavaksi. Omistajat ovat ylläpitäneet väljyyttä puustossa raivaamalla loma-asunnon ympäristöä ja rantatörmää. Niittykasvillisuus on säilynyt hyvin koivujen alla. Pensaskerroksessa on katajaa. Varpujen osuus on noin puolet kenttäkerroksesta puustoisilla osilla, lisäksi on kastikoita, ruohoja ja heiniä. Vanhan navettarakennuksen länsipuolella on avoimia niittyjä, ja niittytyypit vaihtelevat kuivista heinäniityistä kosteisiin niittyihin. Keskellä on saravaltainen kenkäheinäkuoppa. Huomionarvoista lajistoa niityllä: keminpikkuängelmä (rauhoitettu), nurmitatar, kellosinilatva, kullero, rantatädyke ja keväthanhikki.

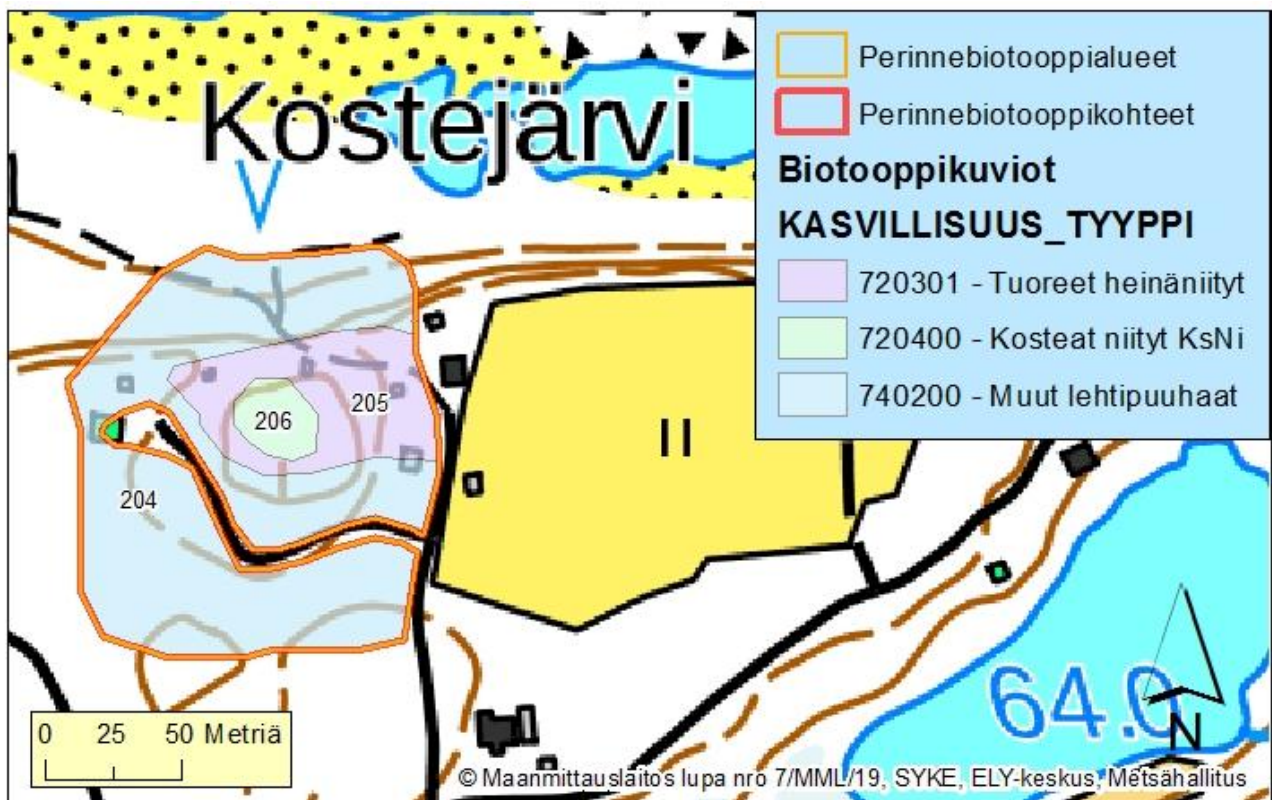
Hoidon päätavoitteet: Alueelle sopisi hyvin hoitomuodoksi laidunnus. Laajuutta laitumelle saisi aitaamalla itäpuolen nurmilauhavaltaisen vanhan pellon mukaan samaan laitumeen. Vaihtoehtoisesti hoitomuotona toimii alueen hoito raivaamalla ja niittämällä, kuten tähänkin saakka on tehty, ylläpitäen lajistoa ja perinnemaiseman maisemallista arvoa.

Kuva: Merja Lipponen

Vasemman puoleisessa kuvassa kenkäheinäkuoppa alueen keskellä ja ongelmallista hevонhierakkakasvustoa laitamilla. Keltaisena loppukesästä kukkivat laukut ovat tyypillisiä lajeja Utsjoen kentillä ja niityillä. Kuvat: Merja Lipponen

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

22. Kurula (1,01 ha)

Arvoluokka: Maakunnallinen (M*)

Yleiskuvaus: Kurulan kenttä sijaitsee Utsjoella Mantojärven kaakkoisrannalla, Utsjoen Pappilasta noin kaksi kilometriä etelään. Kenttä on kolmen kiinteistön alalla. Rakennuskanta on perinteistä ja päärakennuksen lisäksi jäljellä on useita ulkorakennuksia. Osa niistä vaatii kunnostusta. Kenttä täyttää maakunnallisesti arvokkaan kohteen kriteerit, mutta tarkempi arvoluokan määrittäminen vaatii inventointikäynnin kohteella. Huomionarvoisia ja uhanalaisia lajeja ei ole kartoitettu.

Niityn kasvillisuus: Kentän kasvillisuustyypit ovat pääosin tuoreita heinäniittyjä, mutta lisänä on erittäin edustavia ja runsaslajisia tuoreita pienruuhoniittyjä laikkuina. Lajistossa on mm. kullero, kissankello, siankärsämö, heinästähtimö, kultapiisku ja niittysuolaheinä. Niittyä on raivattu ja puustoa harvennettu sen laidoilta, eikä kentällä näy merkkejä lannoituksesta. Uhanalaisen ja harvinaisen lajiston kartoitus niityllä olisi paikallaan.

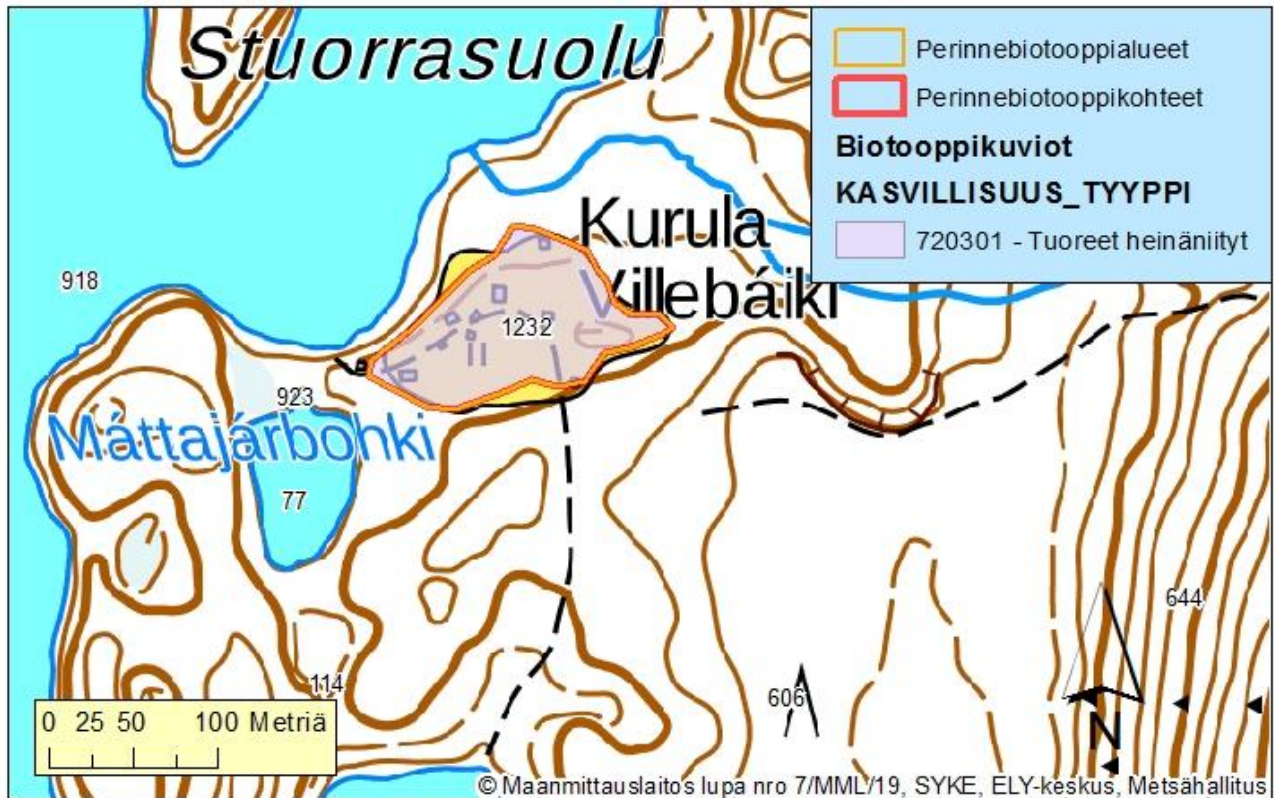
Hoitosuositukset: Hoidoksi kohteelle sopisi hyvin vuosittainen niitto ensimmäisinä vuosina sekä jatkossa niitto muutaman vuoden välein. Niittokohteella on tärkeää, että niitos kootaan, ja sen annetaan kuivahtaa parin päivän ajan ennen kuin niitos korjataan, jotta siemenet ehtivät varista hyvin ennen poiskeruuta. Tämä onnistuu hyvin haasialla kuivaten.

Edustava tuore ruuhoniitty. Kuva: Marjut Kokko

Tuoretta heinäniittyä. Kuva: Marjut Kokko

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

18. Leppälän niityt eli Leppälän kenttä (1,14 ha)

Arvoluokka: Paikallinen (P)

Yleiskuvaus: Leppälä sijaitsee noin 30 kilometriä Utsjoelta etelään päin. Tila sijaitsee Kenesjärveen laskevan Ciekkáguoikan rannalla. Koskessa on muinaismuistoksi katsottu vanha kalapato, ja tilan eteläpuolella Suomen pohjoisin tunnettu tervahauta. Tila kuuluu Utsjokilaakson saamelaisasutuksen Mieraslompolon arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY) sekä valtakunnallisesti arvokkaaseen Utsjokilaakson maisema-alueeseen. Tilan rakennukset ovat hyvässä kunnossa. Päärakennus ja aitta ovat vuodelta 1885, vanha navettarakennus on purettu. Sauna ja muut rakennukset ovat myöhempää perua, mutta lauta- ja hirsirakenteisina ne sopivat hyvin miljööseen. Kosken länsirannalla on lisäksi vanha lammaspuura, joka on tiettävästi 1700-luvun puolelta. Tilalla on porojen lisäksi ollut 2 lehmää ja lampaista. Maisemaltaan kenttä on hieno, kumpuilevassa ja jokea kohti laskevassa maastossa.

Niityn kasvillisuus: Kasvillisuustyypiltään niityllä on tuoreita ja kuivia heinäniittyjä (lampaannataniittyjä). Kenttää on niitetty vielä 10 vuotta sitten. Nykyisellään niityt ovat hieman rehevöityneet, ja nurmilauha on vallannut alaa. Nurmilauhamättäitä on etenkin kentän eteläosassa. Kumpu on kuivaa heinä- ja pienruohoniittyä, ja rannassakin kumpareiden päällisosat ovat pienruohoisia. Valtalajeja ovat siankärsämö, kultapiisku, ahosuolaheinä, nurmilauha, niittyleinikki, kissankello, lampaannata, tuppisara ja heinätähtimö. Tarkkaa kasvillisuusinventointia niitylle ei ole tehty, mutta huomioarvoisina lajeina on tavattu väinönputkea kosken rannassa, sekä keväthanhikkia. Ongelma- ja vieraslajit: maitohorsmaa alkanut kasvaa rinteen kuiville niityille.

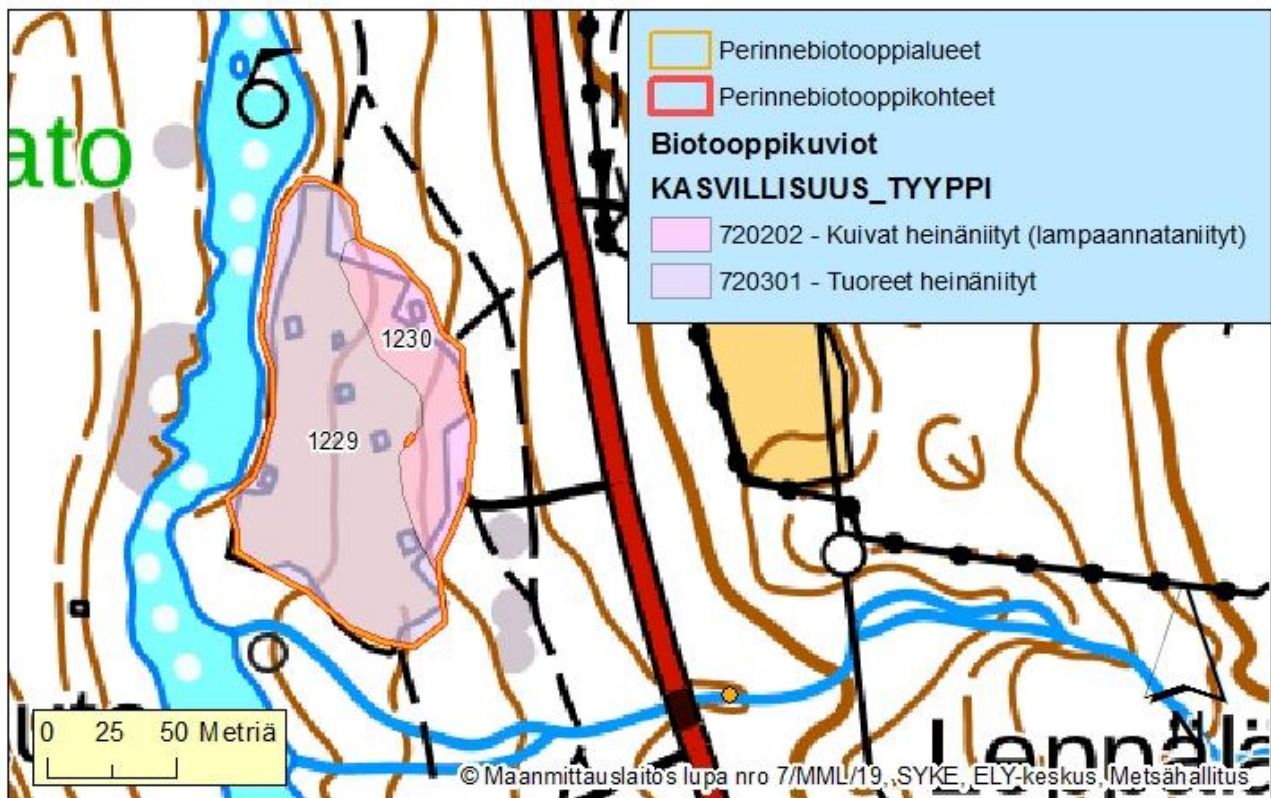
Hoitosuositus: Hoidon tavoitteena on palauttaa matalakasvuiset niittytyypit ja ylläpitää hienon kentän maisemallinen arvo kunnostamalla niityt sekä säilyttämällä ja kunnostamalla arvokasta rakennuskantaa. Niitto on lopetettu kymmenen vuotta sitten ja keto ja niitty ovat säilyneet pensoittumatta, mutta niitty on lievästi rehevöitynyt. Mättäinen niityn osa etelälaidassa voi olla haastava niitettävä, (traktori, ja tehokas leikkuri tai kauhalla tasoittaminen), mutta toisaalta alaltaan tämä osa niitystä ei ole kovin suuri. Kulotusta ei arvokkaan rakennuskannan takia voi suositella hoitomuodoksi, vaikka se tehoaakin hyvin nurmilauhamättäisiin. Lisäksi olisi pientä raivaustarvetta niityn reunaosien siistimiseksi. Kohde on sijainniltaan hyvä ja hoidon aloitus on mahdollista, kun löytyy sopiva niittäjä. Kohteen hoito onnistuu mättäistä eteläosaa lukuun ottamatta myös sorminiittokoneella. Niityn arvo nousee hoidon aloittamisen myötä.

Kuva: Merja Lipponen

Leppälän kenttää lähempänä rantaa. Kuva: Merja Lipponen

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

11. Mierasjärven kentät (2,99 ha)

Arvoluokka: Paikallinen (P)

Yleiskuvaus: Vanhan Mierasjärven autiotilat, kahden tilan kentät sijaitsevat pitkän ja kapean Mierasjärven etelä- ja lounaisrannalla, noin 7 km Inarin ja Utsjoen kuntien rajalta pohjoiseen. Eteläisemmällä kentällä on asuttu ympärivuotisesti vielä noin 50 vuotta sitten. Aiemmin kentällä on sijainnut turvekammi ja useita talousrakennuksia. Molemmilla tiloilla on ollut lehmiä ja lampaita. Lammassuoja löytyy edelleen etelänpuoleisen kentän länsiosasta koivikon seasta. Ainakin vielä vuonna 1985 Mierasjärvellä tehtiin myös lehtikerppuja rehuksi. Lounaan puoleisella kentän osalla on haasiopuita jäljellä. Niittyjä niitettiin vielä 90-luvulla satunnaisesti, mutta nyt ne eivät ole säännöllisen hoidon piirissä. Kentät ovat kuitenkin säilyneet avoimina reunojaan lukuun ottamatta. Nykyisin porot laiduntavat niittyjä satunnaisesti ja osaa pihakentistä niitetään vuosittain. Mierasjärven kentät ja rakennukset ovat nykyisin vapaa-ajan käytössä ja osaa rakennuksista on kunnostettu. Osa talousrakennuksista on huonokuntoisempia. Rannassa Mierasjärven eteläpäässä on uudehko saunamökki.

Niityn kasvillisuus: Niityn kasvillisuustyyppinä vuorottelevat kosteat ja tuoreet heinäniityt, varpuniityt eli kangaskedot, muut lehtipuuhaat sekä kuivat heinäniityt (lampaannataniityt). Lähempänä tietä olevan talon pihakenttä on kuivaa heinäniittyä, jonka valtalajeja ovat siankärsämö, lampaannata ja polkusara. Kauempana sijaitsevan talon rinnekenttä on nurmilauhaa, metsäkurjenpolvea ja niittyleinikkiä kasvavaa monilajista, tuoretta niittyä. Huomionarvoisista lajeista niityllä kasvaa kissankäpälää, nurmitatarta, kissankelloa, kulleroa, rantatädykettä, lapinlaukkua, tunturihärkkiä, ketonoidanlukkoa sekä peltohanhikkia. Kuiva heinäniitty Mierasjärven eteläpäässä on osin rehevöitynyt ja mm. nurmilauha on runsastunut. Niityllä on pienruohoisia laikkuja, jossa kasvaa mm. siankärsämöä, lapinlaukkua, kultapiiskua ja punanataa. Huomionarvoiset lajit: ahokissankäpälä, tunturikurjenherne, sykeröpiippo, rantatädyke, kullero, tunturihärkki, keväthanhikki, pohjantähkiö ja vilukko.

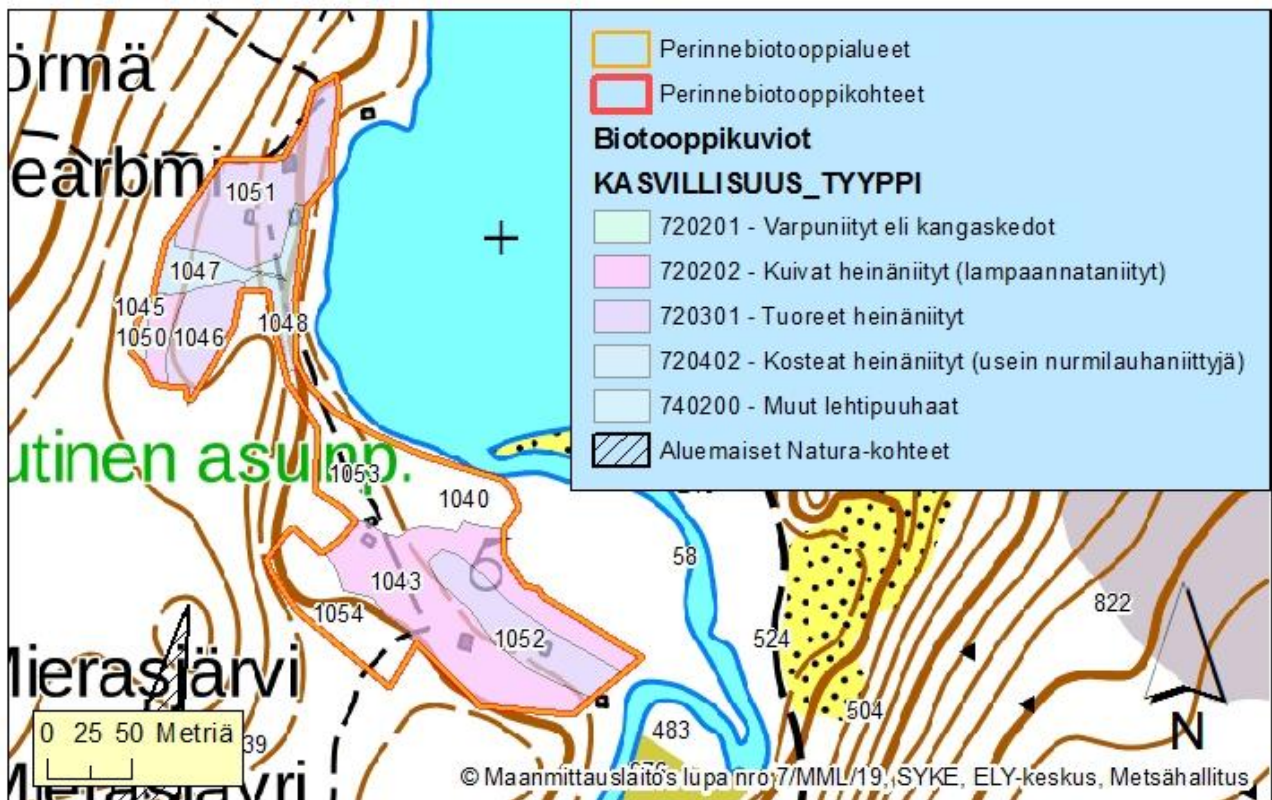
Hoitosuositus: Säilyäkseen avoimena, kenttä tarvitsee niiton ja niitoksen korjuun vähintään muutaman vuoden välein ja uhkana on niittymaan umpeenkasvu. Niittyjen reunamilla on tällä hetkellä vähäistä raivaustarvetta koivun ja pajun vesakon osalta. Männyn taimia on kuivien niittyjen reunamilla, mutta ne ovat matalia ja lähtevät kiskomalla irti. Kulottamalla voi vähentää pohjakerroksen sammalkasvustoa. Hoitohaasteena on, ettei kentälle löydy sopivaa hoitajaa ja kohde on hieman syrjässä. Lisäksi kentillä on useita omistajia.

Kuva: Merja Lipponen

Kuva: Marjut Kokko

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

6. Mieraslompolon keto (1,51 ha)

Arvoluokka: Maakunnallisesti arvokas (M)

Yleiskuvaus: Valtakunnallisesti merkittävälle Utsjokilaakson maisema-alueelle ja kulttuurihistorialliseen ympäristöön sijoittuvan Mieraslompolon pohjoisemman tilan alue rajautuu jokeen ja ympäröivään tunturikoivikkoon. Alue on osa Utsjokilaakson arvokasta kulttuuriympäristöä, ja se kuuluu Mieraslompolon kenttä-nimiseen Natura-alueeseen ja Mieraslompolon luonnonsuojelualueeseen. Tila on ollut asuttuna jo 1800-luvulla. Loivasti kumpuilevalla kentällä voi kuitenkin havaita merkkejä vieläkin vanhemmasta käytöstä, sillä niityllä on havaittavissa vanhoja peurakuopan jäänteitä. Lampaat ovat laiduntaneet niityllä vuoteen 1982 asti ja sen jälkeen aluetta on niitetty vain satunnaisesti. Niityllä on vanha lato ja haasioita. Maisema on säilynyt edelleen suurelta osin avoimena. Vanha kohderajaus on ulottunut laajemmalti kaakkoon ja alueen päivitysinventoinnissa varvikoituneet alueet on rajattu kohteen ulkopuolelle. Myös joen varsi on pensoittunut umpeen. Niityn pohjoispuolella asutaan. Aluetta on niitetty.

Niityn kasvillisuus: Kasvillisuustyypeiltään niitty on kuivaa ja kosteaa heinäniittyä ja Natura-tyypiltään se kuuluu runsaslajisiin kuiviin ja tuoreisiin niittyihin. Kenttä on suurimmalti osin kohtalaisen tyypillistä kuivaa heinäniittyä. Sen valtalajeina ovat siankärsämö, lampaannata ja niittynurmikka. Lajisto on säilynyt pitkälti samanlaisena jo parikymmentä vuotta. Notkelmissa on nurmilauhaa, mikä voi kuitenkin kieliä jonkin asteisesta rehevöitymisestä. Paikoin lampaannataniitty vaihtuu ruohokentäksi siankärsämön, kissankellon, niittyleinikin, nurmitataren ja heinätähtimön vallitessa. Sammalkuntaa on kertynyt paikoin kovastikin, kun niitty on ollut pitkään hoidotta. Asuinrakennuksen lähistöllä kasvaa edelleen rauhoitettua keminpikkuängelmaa sekä tunturikatkeroa (uhanalainen, NT). Lisäksi Mieraslompolon kedolla kasvaa useita muita huomionarvoisia perinnebiotooppien lajeja; ketonoidanlukkoa (uhanalainen, NT) ja pohjannoidanlukkoa (uhanalainen, NT), sykeröpiippoa, rantatädykettä, kulleroa, kissankelloa, tunturihärkkiä, lapinlaukkua, tunturinurmikkaa, pohjantähkiötä, nurmitatarta ja mähkää.

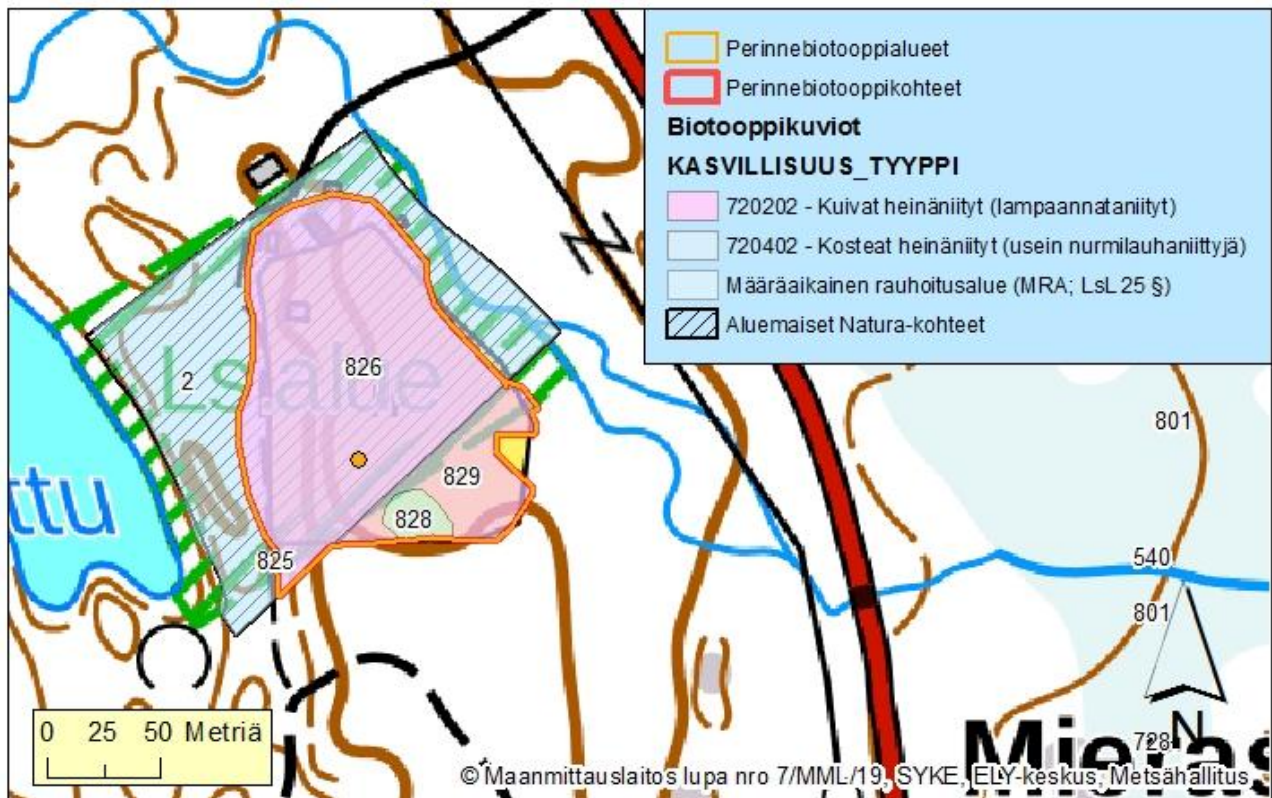
Hoitosuositus: Tavoitteena kohteen hoidossa on säilyttää kaunis avoin maisema ja lajisto, joka edistää myös ruijannokiperhosen (uhanalainen, VU) ja muiden hyönteislajien säilymistä alueella. Suosituksena on säännöllinen kentän niitto. Keminpikkuängelmat tulee säästää käsittelyltä. Vanha haasiorakenne olisi myös hyvä säilyttää, sillä se on osa perinnemaisemaa. Mieraslompolon keto niitettiin Lapin ELY-keskuksen erillismäärärahalla vuonna 2017 ja on nyt ympäristösopimuksella hoidon piirissä.

Kuva: Merja Lipponen

Vasemmassa kuvassa niittyä niitetään. Oikean puoleisessa kuvassa työn tulos. Kuvat: Merja Lipponen

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

7. Mieraslompolon niitty ja keto (0,91 ha)

Arvoluokka: Maakunnallinen (M+)

Yleiskuvaus: Inarin ja Utsjoen kuntien rajalta noin 15 km pohjoiseen sijaitseva Lompolanlahden saamelaisasuincenttiä perinteisine, vanhoine rakennuksineen ja muine rakenteineen muodostaa järven itärannalla kumpuilevan, maaston muotoja myötäilevän rikaspiirteisen kokonaisuuden. Maantieltä avautuu hieno näkymä tälle kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaalle vanhalle asuinpaikalle, joka sijaitsee Utsjokilaakson valtakunnallisesti merkittävällä maisema-alueella ja arvokkaassa kulttuurihistoriallisessa ympäristössä. Kenttä rajautuu vesistöön, sekä lisäksi maantiehen ja ympäröivään tunturikoivikkoon. Aluetta on aiemmin niitetty vuosittain, sillä talossa on ollut lehmä ja lampaita 1970-luvulle asti, jonka jälkeen kenttää on niitetty satunnaisesti. Niittyä on saatettu ajoittain lannoittaa. Kentän rakennuskanta muodostuu päärakennuksesta, joka on tyypillinen esimerkki vuosisadan alun utsjokelaisesta rakennustavasta sekä useista ulkorakennuksista, joista vanhin on tiettävästi n. 200 vuotta vanha.

Niityn kasvillisuus: Rantaa kohti kumpuillen laskeutuva matalakasvuinen niitty on valtaosaltaan runsaslajista, edustavaa kuivaa heinäniittyä eli lampaannataniittyä, jossa on paljon pienruohoja. Valtalajeina niityllä ovat paitsi lampaannata, myös niittyleinikki, siiankärsämä ja heinätahtimö. Lannoitus on kuitenkin muuttanut kedon keskeisen osan tuoreeksi niityksi. Rannan lähetyvillä on hiukan tuoretta suurruohoniittyä, jonka tyyppikasveja ovat metsäkurjenpolvi, mesiangervo, kullero sekä poimulehdet. Niityllä kasvaa siirränäisinä - ei siis luontaisesti - ruijanruoholaukkaa (uhanalainen, NT), sekä rauhoitettua keminpikkuängelmää. Muita huomionarvoisia lajeja ovat piennar- ja Alchemilla acutidens -ryhmän poimulehdet, kissankäpälä, ketosilmäruoho, nurmitatar, kullero, tunturikurjenherne, kissankello, ketonoidanlukko (uhanalainen, NT), pohjanoidanlukko (uhanalainen, NT), tunturihärkki, tunturikatkeru (uhanalainen, NT), lapinlaukku, ahomatar, pohjansinivalvatti, tähkäpiippo, pohjantähkiö, nurmitatar, lapinlaukku ja rantatädyke. Erikoisuutena niityllä kasvaa valkoisena kukkivaa kissankelloa. Rannassa on tuoreen punanatavaltaisen heinäniityn lisäksi runsaasti suurruohoja kuten kulleroa, rantatädykettä ja metsäkurjenpolvea. Pohjoisreuna on muuttunut varpuniityksi eli kangaskedoksi, ja on lajistollisesti myös edustava. Ongelma- ja vieraslajit: maitohorsmaa on tullut kuivalle niitylle.

Hoitosuositus: Porot ovat pitäneet satunnaisella laidunnuksella pajun ja koivun taimet sekä kuivalle niitylle kasvaneet maitohorsmat matalana. Vuonna 2018 aloitettiin niityn laidunnus muutamalla lampaalla ja laidunnusta olisi hyvä jatkaa. Rakennuksia voi ylläpitää kunnostamalla ja vesakkoa poistaa raivaamalla. Hoidon tavoite on säilyttää kauniit näkymät kumpuilevassa maisemassa. Kohdetta voi laajentaa raivaamalla reunamien pensaikkoja ja väljentää ympäröivää koivikkoa laitumeen sopivaksi. Keminpikkuängelmät tulisi säästää. Uhkatekijä on hoidon loppuminen. Jos laidunnus lakkaa, perinnemaisema-arvojen säilyttämiseksi tulisi niityllä aloittaa säännöllinen loppukesään ajoittuva niitto.

Tunturikatkeru ja pohjannoidanlukko. Kuvat: Marjut Kokko

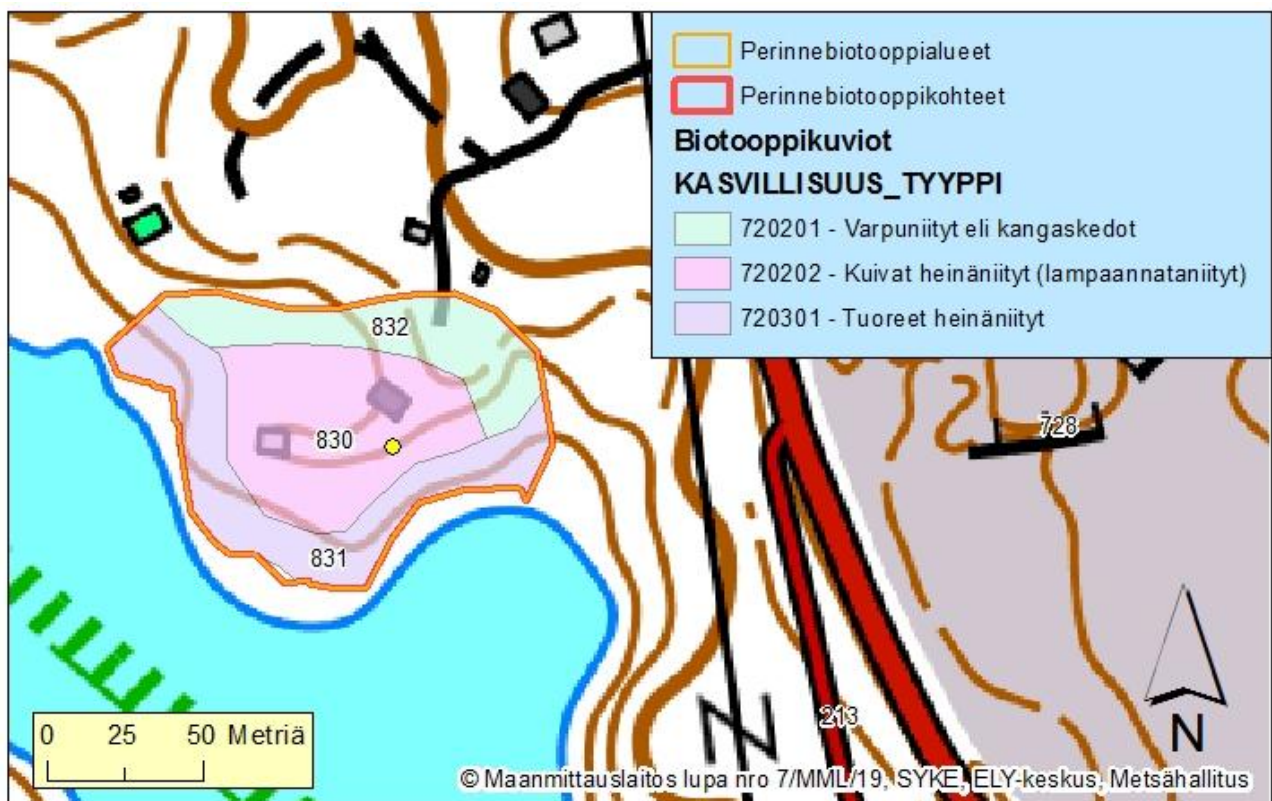
Mieraslompolon keto ja niitty sekä päärakennus. Kuva: Marjut Kokko

Kohteella on aloitettu hoito 2019. Lampaat ovat tehokkaita maisemanhoitajia.

Mieraslompolon keto ja niitty sekä päärakennus vesistöön päin kuvattuna. Kuva: Marjut Kokko

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

12. Niemelän niitty (2,65 ha)

Arvoluokka: Paikallinen (P)

Yleiskuvaus: Utsjoen kunnan koilliskulmassa sijaitseva Pulmankijärvi muodostaa maisemallisesti erikoisen kokonaisuuden. Kymmenen kilometrin pituinen järvi on ollut aikoinaan yhteydessä mereen ja jääkauden aikaiset sulamisvedet ovat rakennelleet järven rannoille mielenkiintoisia terasseja ja rantavalleja. Nämä hienot maisemalliset puitteet luovat perustan järven luoteisrannalla sijaitsevalle Niemelän tilalle ja sitä ympäröivälle niitylle. Pulmankijärvi Niemelästä etelään kuuluu melkein kokonaisuudessaan valtakunnalliseen rantojensuojeluohjelmaan. Niemelän niitty on ollut laidunkäytössä utsjokelaisittain harvinaisen pitkään: lampaat ovat laiduntaneet siellä 1990-luvun alkupuolelle saakka. Tilan rakennuskanta muodostuu vuosisadan alun asuinrakennuksesta sekä sitä ympäröivistä talousrakennuksista. Niemelän tilan niityt ovat edelleen suurelta osin avoimet, tosin nuorta koivikkoa on kasvanut tien varteen noin 10-50 metriä leveäksi vyöhykkeeksi, ja rantaan pajukkoa noin 10 metriä leveäksi vyöhykkeeksi. Nämä on rajattu perinnemaisemakohteen ulkopuolelle.

Niityn kasvillisuus: Kasvillisuustyypiltään niitty on valtaosin tuoretta heinäniittyä, jonka valtalajeina ovat nurmilauha, niittyleinikki, niittysuolaheinä, siankärsämä ja rönsyleinikki. Niityllä kasvaa myös ruijanruoholaukkaa (uhanalainen, NT), joskaan ei luontaisesti vaan niitylle erikseen siirrettynä. Muita huomionarvoisia niityllä kasvavia perinnemaisemien lajeja ovat Alchemilla acutidens -ryhmän poimulehdet, nurmitatar, kalvaspaju, kullero, tunturikurjenherne, pohjantähkiö, lapinlaukku, niittymaarianheinä, vilukko ja rantatädyke. Niityn alaosassa on suurruohoisia laikkuja: mm. poimulehti, metsäkurjenpolvi ja kullero kasvavat siellä runsaina. Niityn koillisreuna on lajistoltaan yksipuolisempi, kuten myös tien länsipuolella sijaitseva nurmilauhavaltaisen niitty. Niityn ongelma- ja vieraslajeina on jonkin verran pillikettä, hevонhierakkaa ja pihatähtimöä, mutta nämä eivät esiinny kuitenkaan runsaina.

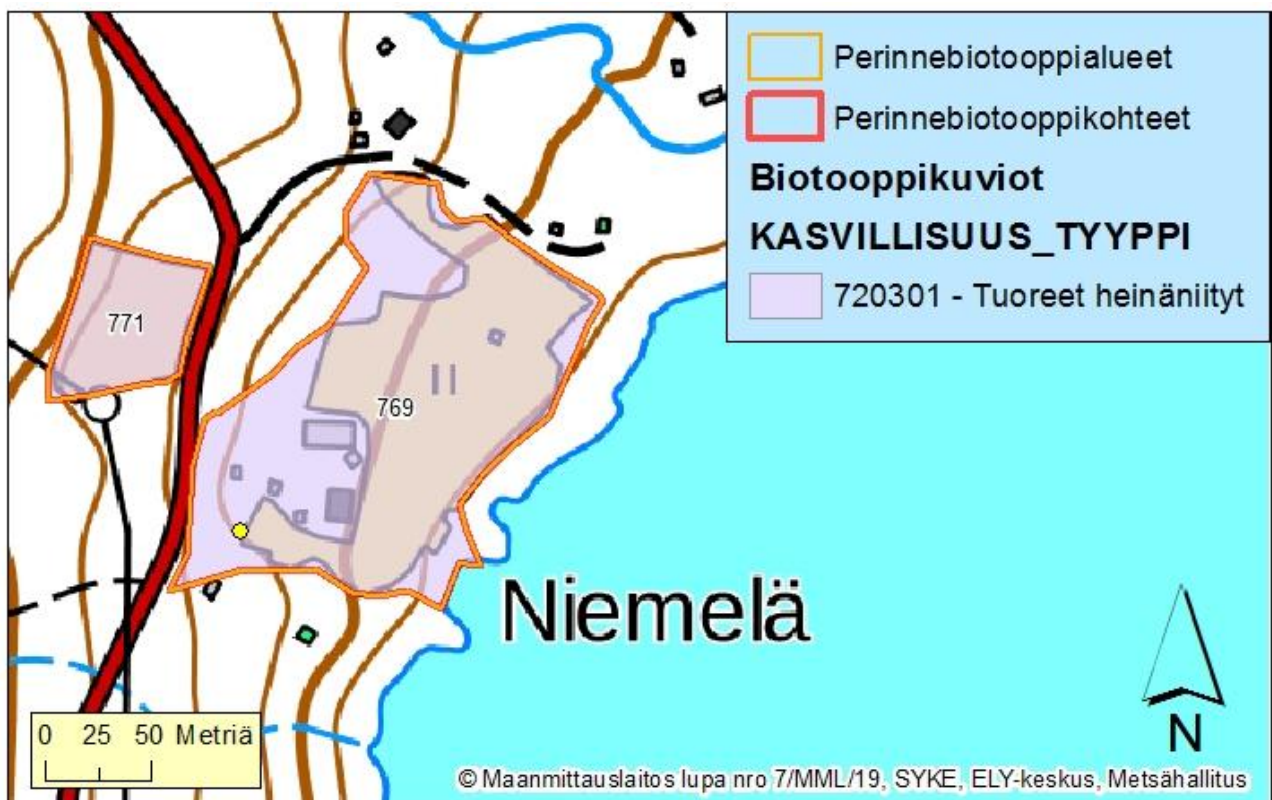
Hoitosuositus: Hoidon päätavoitteena on perinnemaiseman säilyttäminen avoimena ja samalla sen lajiston säilyttäminen. Alueen hoito on loppunut ja niityn ylläpitämiseksi tulisi aloittaa säännöllinen niitto. Piha-aluetta ja asuinrakennusten ja rannan välistä aluetta niitetään, mutta niittoaluetta tulisi laajentaa. Lampaiden laidunnusperinteen elvyttäminen osaksi alueen hoitoa olisi suositeltavaa. Mikäli kohde otetaan laidunkäyttöön, voi myös perinnemaisemaan rajautuvat puustoiset alueet rajata alueeseen mukaan. Rantaa ja tienvarteen nuorpuustoa raivaamalla saataisiin näkymiä avarrettua, jolloin kaunis maisema näkyisi paremmin myös tielle. Niityn reunamilla on suuria koivuja ja pajuja, jotka olisi hyvä jättää maisemapuiksi. Hoitoaasteena kohteella on sen hankala saavutettavuus ja sopivan hoitajan löytäminen.

Niemelän niitty pohjoiseen päin. Kuva: Marjut Kokko.

Näkymää niityltä Pulmankijärvelle. Kuva: Merja Lipponen

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

10. Palomuotkan kenttä (1,06 ha)

Arvoluokka: Paikallinen (P)

Yleiskuvaus: Utsjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella ja arvokkaassa kulttuuriympäristössä, joen itärannalla, noin 13 km Utsjoelta etelään sijaitsee Palomuotkan asuinkenttä. Kenttää on niitetty perinteisesti ja vielä 1970-luvun alussa tilalla oli muutama lammas ja lehmä sekä hevonen. Palomuotkan kenttä on säilynyt maisemaltaan avoimena ja kauniin näköisenä, loivasti kumpuilevana niittynä, mutta reunaosien rantapensaikot ovat 90-luvulta kehittyneet rantametsiksi. Lännessä alue rajautuu harjumetsään. Kenttä oli pitkään säännöllisen hoidon ulkopuolella, mutta nykyisin pihakenttää niitetään vuosittain koneellisesti. Asuinrakennus on lomakäytössä. Niityllä sijaitsevat aitta, maakellari ja lato kaipaivat kunnostusta. Tallirakennus on ilmeisesti purettu. Itäisimmän harjanteen päällä haasiapuut seisovat suorassa rivissä edelleen. Päärakennuksen pihapiirissä on yksittäisiä koivuja. Alue on nykyisin lomakäytössä.

Niityn kasvillisuus: Pitkän ja kapean harjuniemen kärjessä sijaitseva rantapensaikkoon ja reunametsään rajoittuva, loivasti kumpuileva kenttäniitty on kohtalaisen edustava ja runsaslajinen. Valtalajeina esiintyvät niittyleinikki, siankärsämö, lampaannata ja nurmitatar. Huomionarvoisista lajeista kuivalla heinäniityllä kasvavat mm. kissankäpälä, vilukko, kullero, tunturikurjenherne, kissankello, tunturihärkki, kellosinilatva, lapinlaukku ja rantatädyke. Niitty on muuttunut kuivasta lampaannata-nurmitatar-niitystä pääosin tuoreeksi nurmilauhavaltaiseksi heinäniityksi. Lajistossa on runsaasti huomionarvoisia perinnebiotooppien lajeja; rantatädyke, kullero, vilukko, lapinlaukku, nurmitatar ja tunturikurjenherne. Alueen itäreunasta, jo hiljalleen metsittyvältä kangaskedolta löytyy runsaasti ahonoidanlukkoa (uhanalainen, NT) ja ketonoidanlukkoa (uhanalainen, NT).

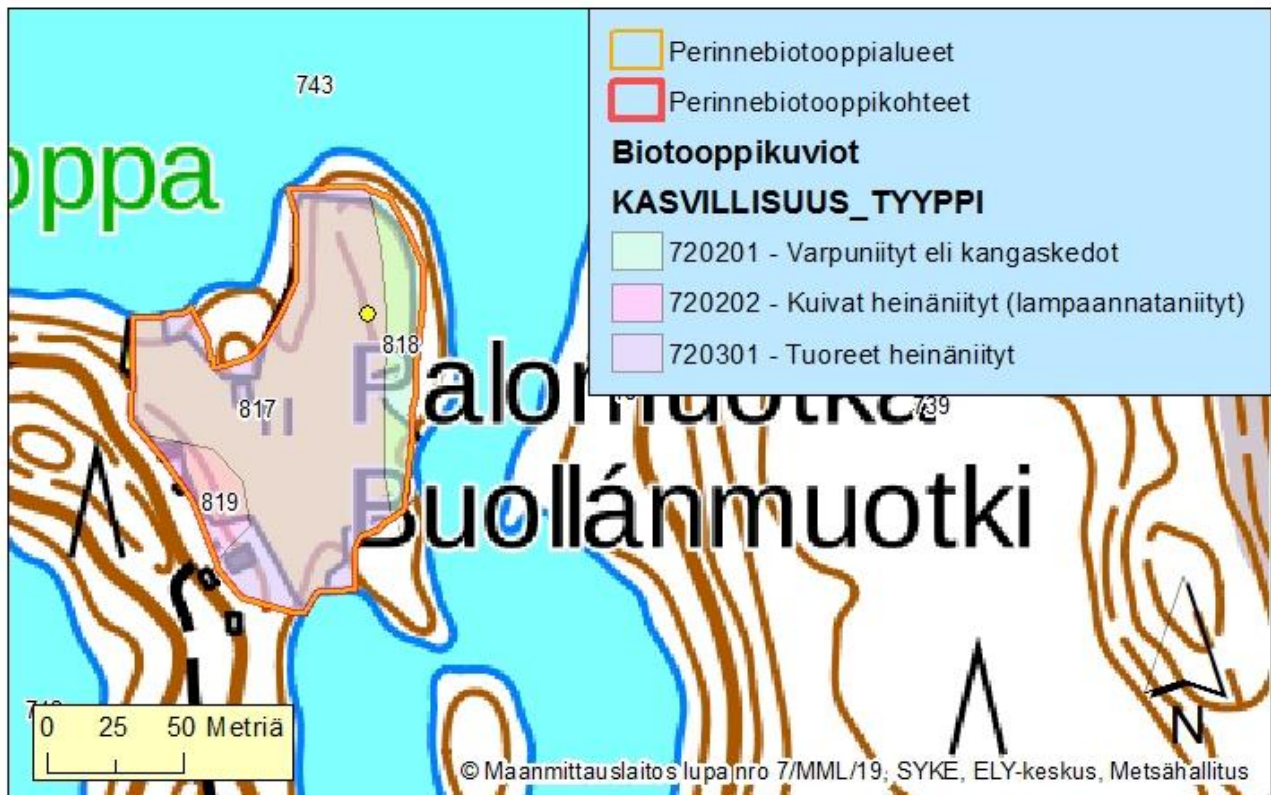
Hoitosuositus: Jatkaa säännöllistä niittoa alueella, parantaa huomionarvoisten lajien elinympäristöä ja lisätä aikaisemmin vallinneen kuivien niittyjen osuutta alueella. Myös talousrakennuksia kannattaisi kunnostaa kauniin miljöön säilyttämiseksi. Kohdetta hoidetaan ympäristösopimuskohteena.

Kuva: Merja Lipponen

Kuva: Merja Lipponen

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

15. Pappila ja Utsjoen kirkkotuvat (4,13 ha)

Arvoluokka: Valtakunnallinen (V)

Yleiskuvaus: Utsjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella, Mantojärven rannalla jylhien luonnonmaisemien keskellä sijaitsee kulttuurihistorialtaan valtakunnallisesti merkittävä alue, joka muodostuu pappilasta, kirkkotuvista sekä niitä ympäröivästä laajasta pihakentästä. Kirkkoalue on ollut käytössä jo vuosisatojen ajan ja se muodostaakin erityisen hienon kokonaisuuden sekä alueen kasvillisuuden että kunnostettujen vanhojen rakennusten puolesta. Utsjoen kirkko, pappila ja kirkkotuvat edustavat yhdessä kansallismaisemaksi valitun Utsjokilaakson arvokkainta rakennettua ympäristöä.

C.L. Engelin suunnittelema pappilan päärakennus rakennettiin vuonna 1843 ja sen pihapiiriin kuuluu joukko punamullattuja talousrakennuksia, joista vanhimmat ovat 1700-luvulta. Mantojärven rantatöyräällä sijaitsevat kirkkotuvat, jotka ovat toimineet kaukaa saapuneiden sanankuulijoiden ja markkinamiesten tilapäisinä yöpymispaikkoina, ovat peräisin 1800-luvun alusta. Aikoinaan kirkkotupia oli parisen kymmentä, mutta nykyään niitä on enää jäljellä neljätoista osittain entisöityä rakennusta. Pappilan niityn etelälaidalla, vanhan hautausmaan reunassa, on säilynyt Utsjoen vanhan, Pyhän Ulriikan kirkon hirsinen sakasti vuodelta 1776 - itse kirkko on kuitenkin purettu pois uuden valmistuttua.

Kirkkotupien seutu on kesäisin merkittävä matkailijoiden vierailukohde Utsjoella. Perinnebiotoopiksi rajattu alue kuuluu Pappilan luonnonsuojelualueeseen ja Kirkkotupien niityn ja Pappilan niityn Natura-alueisiin. Inventoitu perinnemaisema-alue rajautuu itä- ja pohjoispuolella järveen, lännessä maantiehen ja etelässä aluetta ympäröivään tunturikoivikkoon. Pinnanmuodoiltaan alue on järveä kohti viettävää. Alue on peruskunnostettu 2000 -luvun lopussa, ja tämän jälkeen aluetta hoidettiin muutamina vuosina niittämällä. Noin kymmenen vuoden aikana Pappilan niityn reunamat alkoivat kasvaa koivun taimia ja pajuja. Peruskunnostus ja alueen hoito aloitettiin uudelleen 2017. Jo tätä ennen seurakunta on talkoillut sakastin ja Pappilan pihapiirissä ja Utsjoen kirkkotupayhdistys kirkkotuvilla pitäen yllä arvokasta rakennuskantaa. Yhteistyönä Utsjoen kunnan, seurakunnan, Metsähallituksen ja Lapin ELY-keskuksen kanssa on järjestetty niitto-, raivaus- ja rakennusperinnön kunnostustalkoita vuosina 2017-2019.

Niityn kasvillisuus: Kirkkotupien ympäristössä on puustoa kasvanut etenkin alueen pohjoispäähän, ja varvikoituminen on edennyt pikkuhiljaa alueen keskustoja kohti. Arvokkaimmat niityt kirkkotuvilla ovat ne, joita käytetään eniten, eli kuivat heinäniityt, kangaskedot ja tuoreet pienruohoniityt alueen keskiosissa. Pappilan niityt muodostuvat suurelta osin kangaskedoista ja edustavista heinäniityistä. Ruohoja on runsaasti eikä eri niittytyyppien erottelu ole kovin selkeää, sillä alue muodostuu pikemminkin pienialaisten niitylaikkujen mosaikista kuin selkeärajaisista kasvillisuustyypeistä. Pappilan pihapiirissä on lisäksi edustavaa tuoretta pienruohoniittyä, jossa kasvaa mm. tunturikatkeroa (uhanalainen, NT), tenonajuruohoa, ruijanruoholaukkaa (uhanalainen, NT) ja rauhoitettua keminpikkuängelmaa on siellä täällä pienialaisina kasvustoina. Ruijanruoholaukkaa kasvaa jopa laajemminkin rantaan päin viettävällä niityllä. Muita huomionarvoisia lajeja: ketonoidanlukko (uhanalainen, NT), lapinvehniö, kullero, ahomatara, nurmitatar, rantatädyke, tunturikurjenherne, kissankäpälä, tähkäpiippo, sykeröpiippo, keväthanhikki ja lapinlaukku.

Pappilan ja Kirkkotupien niityt jakaantuvat kahteen perinnebiotoopin osa-alueeseen. Eteläosan kasvillisuustyyppinä niityllä ovat nurmikat ja laidunnummet, tuoreet pienruohoniityt, (valtalajeina niitypunanata, siiankärsä, heinätahtimö, kissankello, niitysuolaheinä, kullero), tuoreet heinäniityt (nurmilauha, rantatädyke, niityleikki, siiankärsä, isolaukku), varpuniityt eli kangaskedot (puolukka, kaarnikka, ja siiankärsä). Natura-tyyppeinä eteläosalla ovat runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt sekä kuivat nummet. Uhanalaisia lajeja eteläosalla: ahonoidanlukko (NT), ketonoidanlukko (NT), pohjannoidanlukko (NT), rauhoitettu keminpikkuängelma, ruijanruoholaukka (NT) ja ahonoidanlukko (NT). Niityn pohjoisosan kasvillisuustyyppinä ovat varpuniityt eli kangaskedot, tuoreet niityt ja ahot, kuivat heinäniityt (lampaannataniityt) sekä tuoreet pienruohoniityt. Natura-luontotyyppinä esiintyvät kuivat

nummet sekä runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt. Uhanalaisia lajeja pohjoisella osalla: keltanuppijäkäle (VU), tunturikatker (NT), pohjannoidanlukko (NT) ja ketonoidanlukko (NT).

Hoitosuositus: Hoidon tavoitteena on säilyttää alueen maisemallinen ja lajistollinen arvo sekä säilyttää ja palauttaa avoin maisema kirkkotupien ympäristössä ja jatkaa hyvää yhteistyötä koko alueen hoidossa. Pappilan niitylle sopii hoitomuodoksi niitto ja/tai laidunnus. Niitto olisi hyvä tehdä vähintään muutaman vuoden välein. Vaihtoehtoisesti Pappilan niitylle ja sakastin eteläpuolisille metsäalueille sopii myös laidunnus. Koska alue on lajistollisesti arvokas, on lohkolaidunnus suositeltavaa. Kirkkotupien niityn reunaosien puustoa ja pensaikkoa tulisi raivata, jotta näkymät eivät umpeudu sekä niityn keskeisimmän osan, joka on säilynyt tallauksen avulla matalakasvuisena, ulkopuolelle jäävät osa-alueet olisi hyvä saada niiton piiriin. Niitto on hyvä tehdä vähintään muutaman vuoden välein.

Utsjoen kirkkotuvat. Kuva: Merja Lipponen

Pappilan ulkorakennuksia vuonna 2016. Kuva: Merja Lipponen

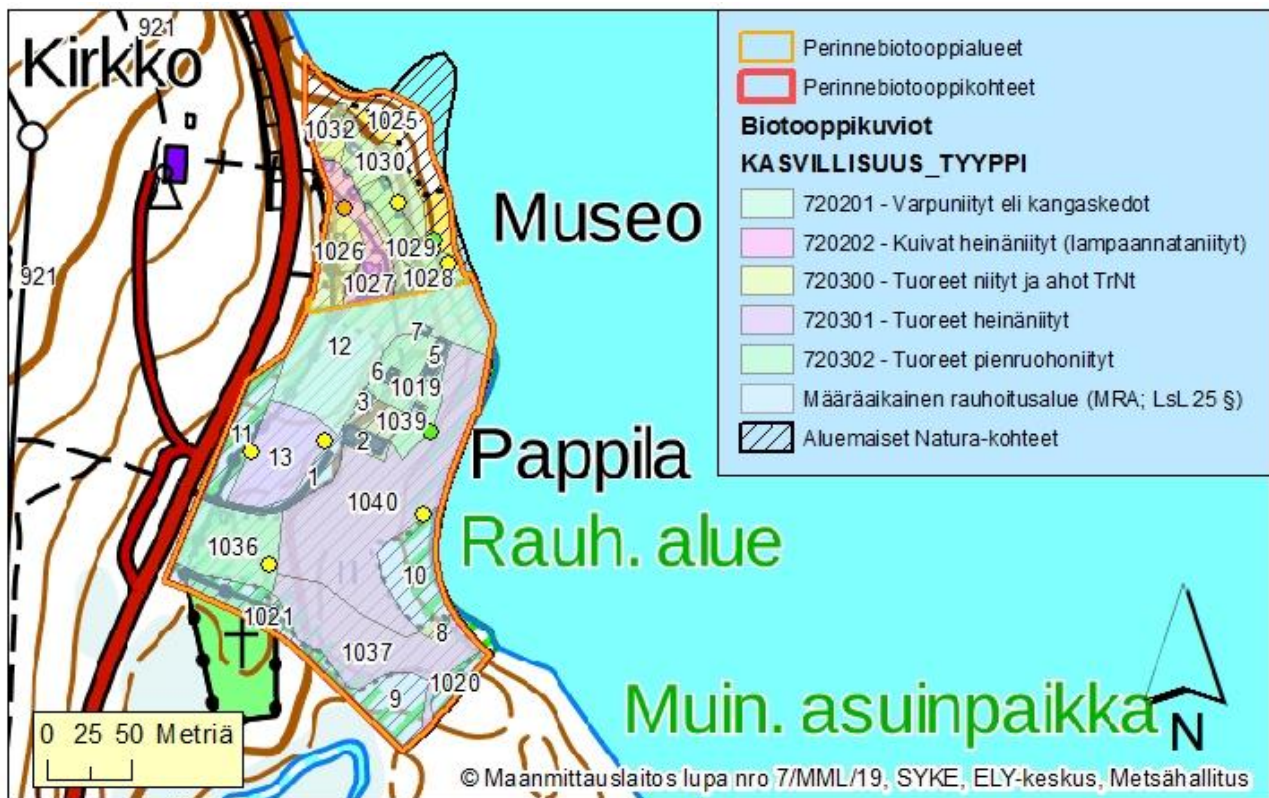
Talkootöissä kenttä avartui ja puustoa ja pensaikkoa raivattiin. Kuva: Marjut Kokko

Talkoot sakastin ympäristössä. Kuvia ennen ja jälkeen puun kaadon. Kuva: Marjut Kokko

Niitoksen haravointia. Kuva: Marjut Kokko

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus. Eriväriset pallot kuvaavat uhanalaisten tai huomionarvoisten lajien esiintymiä.

14. Poroniemen niitty (1,05 ha) MH

Arvoluokka: Paikallinen (P)

Yleiskuvaus: Poroniemen niitty (aikaisemmin Poroniemen pelto) sijaitsee Utsjoen kunnassa Tenon varressa Fierranjoella. Kohde kuuluu Tenojoen laakson valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen. Niitty on rannan suunnassa pitkänomainen ja viettää loivasti kohti Tenon rantaa. Rakennuksia tai muita rakennelmia ei ole. Niitty lienee raivattu 1970-1980-luvulla ja se on ollut vuokralla. Timotein viljely niityllä lopetettiin v. 2001, jonka jälkeen niitty oli hoitamatta viiden vuoden ajan. Metsähallitus kulotti niityn vuonna 2006 ja vuodesta 2007 niittyä on hoidettu perinnebiotooppina. Vuokralainen on hoitanut niiton traktorilla, paalannut heinät ja vienyt ne porojen rehuksi.

Niityn kasvillisuus: Niitty on kasvillisuustyyppiltään enimmäkseen kuivaa heinäniittyä (lampaannataniityt) mutta myös tuoretta heinäniittyä. Valtalajeja ovat mm. lampaannata, ahosuolaheinä, timotei, siankärsämä ja niittynurmikka. Niityn ja joen välissä on kapea koivuvyöhyke. Kohde on muuttunut selvästi perinnebiotoopin niittohoidon aikana paremmaksi lajistoltaan. Havaitut uhanalaiset tai huomionarvoiset kasvilajit: kissankäpälä, tunturikurjenherne, keväthanhikki. Ongelma- ja vieraslajit: timotei, voikukka.

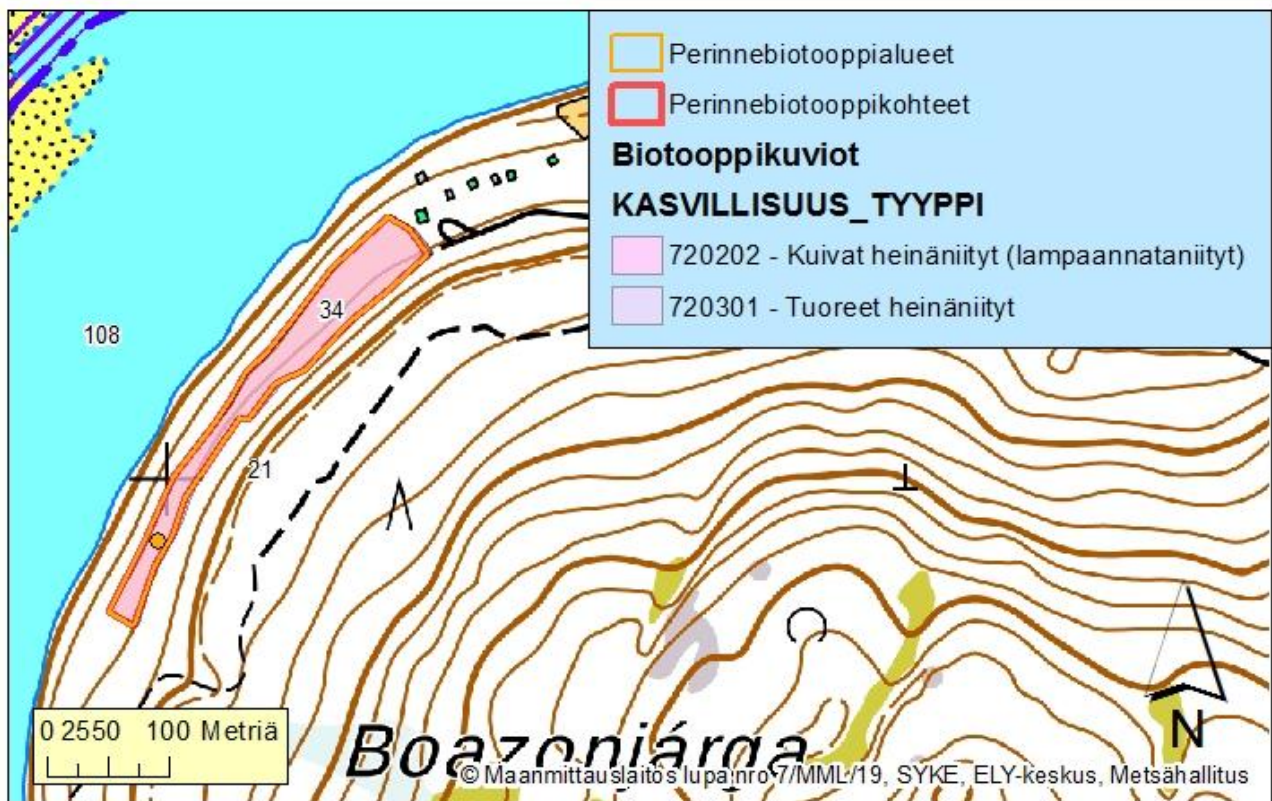
Hoidon päätavoitteet: Säilyttää kohteen maisemalliset ja lajistolliset arvot ja saada lajisto muuttumaan vähitellen entistä monipuolisemmaksi. Samalla on tarkoitus turvata ruijannokiperhosen (uhanalainen, VU) esiintymistä sen elinympäristöä hoitamalla. Niityn reunat ovat paikoin jääneet huonolle niitolle, ja niissä kasvaa puiden taimia, joten jatkossa myös reunat olisi hyvä niittää huolellisesti. Kohdetta hoidetaan ympäristösopimuskohteena.

Kuva: Mia Vuomajoki

Niitty kuvattuna koilliskulmasta joelle. Kissankäpälät kukassa. Kuvat: Marjut Kokko

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

21. Puksalan kenttä (1,87 ha)

Arvoluokka: Paikallinen (P+)

Yleiskuvaus: Utsjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella ja arvokkaassa kulttuuriympäristössä, Puksaljärven länsirannalla sijaitsee Puksalan pihapiiri niittyineen. Remontoitu pääarakennus on vuodelta 1959. Myös piharakennuksia on kunnostettu. Karja on laiduntanut niittyjä 1980-luvun alkuun saakka ja lampaat ainakin vuoteen 1985. Utsjokilaakson viimeinen lehmä on lähetetty teurastamolle ilmeisesti juuri Puksalasta vuonna 1980. Vuoden 1985 jälkeen kenttää on niitetty vielä vuoteen 1993 asti. Asuinrakennus lähiympäristöineen sekä niittyjä ympäröivät metsät on rajattu perinnebiotooppikohteen ulkopuolelle.

Niityn kasvillisuus:

Niitty on jaettu kahteen osa-alueeseen: Osa-alue 1 (pohjoisempi): Avoimet niityt ovat edustavia ja monimuotoisia karuja, kuivia ja tuoreita pienruohoniittyjä, tuoreita heinäniittyjä, varpuniittyjä eli kangasketoja, sisävesien rantaniittyjä ja rannassa on myös lehtipuuvaltaisia hakamaiksi laskettavia osioita. Heinäniityillä vallitsevia lajeja ovat nurmiröllä ja nurmilauha. Heinäniittyjen lomassa on laajojakin laikkuja tuoreita pienruohoniittyjä. Lajistona on mm. lapinlaukku, niittyleinikki, kultapiisku, siankärsämö ja mesimarja. Kuivilla pienruohoniityillä ja kangaskedoilla noidanlukot ovat jopa yleisiä ja paikoin runsaita. Rannassa on kapealti rantaniittyjen korte-, sara- ja heinävaltaisia kasviyhdyksuntia. Keskellä sijaitsevan vanhan navetan ympäristössä on edustavuudeltaan hieman heikompaa niittykasvillisuutta, ja paikoin mm. nokkosta ongelmalajina, mutta laji on pidetty kurissa niittämällä sitä useasti. Huomionarvoisia perinnebiotooppien lajeja niityllä ovat Alchemilla acutidens -ryhmän poimulehdet, kissankäpälä, kissankello, tunturikurjenherne, sykeröpiippo, tunturinurmikka, nurmitatar, keväthanhikki, lapinlaukku, kullero, rantatädyke, mähkä, kaarlenvaltikka, ahonoidanlukko (uhanalainen, NT), ketonoidanlukko (uhanalainen, NT), pohjannoidanlukko (uhanalainen, NT), pohjantähkiö, väinönputki, sykeröpiippo, kullero, tunturikurjenherne ja tunturikatkerokero (uhanalainen, NT). Lisäksi rannassa kasvaa mm. läätettä. Tunturikatkeroa esiintyy pääarakennuksen ja kellarin välisellä alueella.

Osa-alue 2: Sisältää kunnostuskelpoisiksi niityiksi luettavia puustottuneita ranta- ja puronvarsiniittyjä, jotka sisältävät lähinnä koivua ja pajuja, mutta niittyaukeitakin on vielä jäljellä. Alueen omistajat ovat suunnitelleet pusikoituneen ranta-alueen palauttamista avoimemmaksi raivaamalla sitä. Kasvillisuustyyppinä tällä alueella ovat muut lehtipuuhaat. Osa-alalla on havaittu uhanalaista ketonoidanlukkoa, mutta on sitä varmasti pohjoisellakin osuudella.

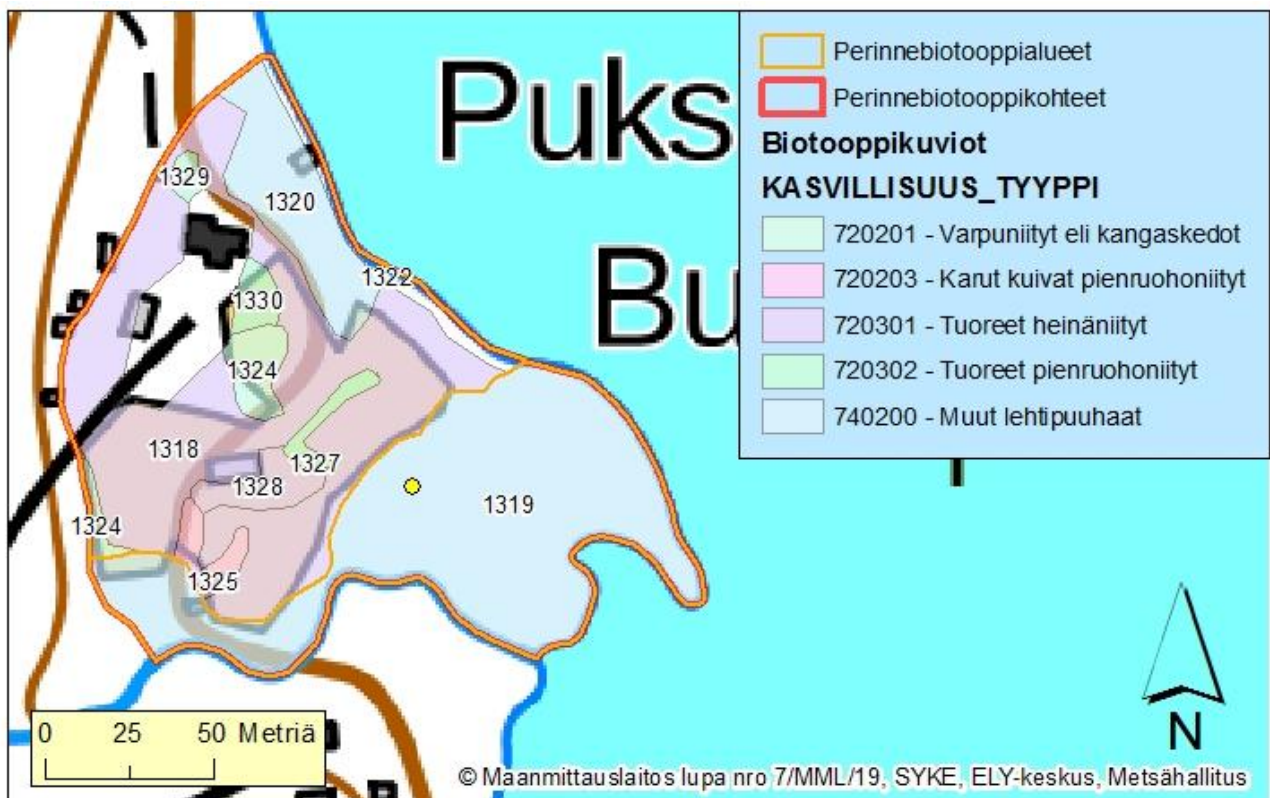
Hoidon päätavoitteet: Pohjoisempi osa-alue on hyvässä hoidossa ja kohdetta hoidetaan ympäristösopimuskohteena. Säännöllinen ja vuosittainen niitto on aloitettu vuonna 2011 leikkaavateräisellä pienniittokoneella. Niitos korjataan ja kuljetetaan Puksaljärven itärannalle. Hoidon tavoitteena on maiseman säilyttäminen ja kasvilajiston monipuolisuuden ylläpito; erityisesti tunturikatkerokasvustoiden ja noidanlukkojen ylläpitäminen. Myös rannassa on runsaasti huomionarvoista lajistoa, joten rannan pusikoituneen alueen niitto on tärkeässä asemassa (mm: mähkä, pohjannoidanlukko, sykeröpiippo, kaarlenvaltikka, väinönputki). Metsäkasvillisuuden ja varpujen levittäytymistä voi tarkkailla ja tarvittaessa poistaa mekaanisesti. Myös tallaus auttaa. Hoitosuosituksena säännöllinen niitto ja/tai laidunnus. Nokkosen ja nurmilauhan osuus on vähentynyt hoidon aloitusvuoden tilanteesta ja vuosia sitten aloitettu niitto tuottaa tulosta: noidanlukot pienruohoisilla kangaskedoilla jopa yleisiä. Eteläisemmällä osa-alalla puusto ja pensasto on paikoin tiheää, mutta niittyaukeita etenkin rannassa on jäljellä. Tämä on hyvä laajennusalue hoidetulle niitylle. Toimenpidesuosituksena on niitto ja raivaus niittyaukeiden ympäristössä. Näin avoin niitettävä niitypinta-ala kasvaa ja suo edellytykset lajiston kehittymiselle.

Puksalan kenttää. Kuva: Merja Lipponen

Kenttää vesistöön päin ja tunturikatkerot kukassa. Kuvat: Merja lipponen

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

8. Ravdoskaidin kenttä (1,4 ha)

Arvoluokka: Maakunnallinen (M-)

Yleiskuvaus: Ravdoskaidi sijaitsee Paistunturin erämaa-alueella, noin 4 km Utsjoen ja Inarin kuntien rajalta pohjoiseen. Ravdoskaidi on toiminut aikoinaan talvierotuspaikkana ja paikalla on runsaasti myös muita kulttuurihistoriallisia arvoja, sillä se on vanha markkinapaikka. Vasta myöhemmin paikalle on perustettu tila. Tämä tunturiylängöllä, syrjäisessä paikassa sijaitseva saamelaistila on ollut asuttuna 1980-luvun lopulle saakka ja pihakenttää on niitetty säännöllisesti 1990-luvun alkuun asti. Tilalla on ollut lehmiä viimeksi vuonna 1959 ja sen jälkeen vielä jonkin aikaa lampaita. Nykyään enää porot käyvät satunnaisesti laiduntamassa niityllä. Hirsinen päärakennus on rakennettu 1850-luvulla. Myös muut rakennukset ja rakennelmat - kuten aitat, ladot ja haasiot - ovat iästään huolimatta suhteellisen hyväkuntoisia ja edustavia ja paikan arvo perustuukin hyvin säilyneeseen kokonaisuuteen, jossa on myös maisemallisia arvoja.

Vuonna 2016 kentän perinnebiotooppirajausta on pienennetty avoimen niittypinta-alan mukaiseksi. Kenttä kuuluu neljään eri kiinteistöön. Läntisimmälle kiinteistölle, kentän länsireunaan on rakennettu matkailukäyttöön pitkä matala uudisrakennus ja ulkorakennuksia. Kentän vanha päärakennus on huonokuntoinen, mutta huopakatto vielä pitää. Kentällä on kolme piharakennusta, joista kahden ladon katot ovat tulleet alas. Pitkin kenttää näkyy vanhoja tarve-esineitä ja laudan kappaleita.

Niityn kasvillisuus: Kasvillisuustyypeiltään kentällä esiintyy tuoreita ja kuivia heinäniittyjä (lampaannataniittyt), sekä kosteita heinäniittyjä (usein nurmilauhaniittyjä). Pihakenttä, joka rajoittuu ympäröivään tunturikoivikkoon, on kuivaa ja matalaa, kohtalaisen tyypillistä ja edustavaa kuivaa heinäniittyä. Valtalajeina ovat siankärsämö, lampaannata ja nurmitatar. Kenttää ympäröi laaja avoin varvikko. Kasvillisuus on vuosien ja vuosikymmenten saatossa rehevöitynyt, ja muuttunut nurmilauhavaltaiseksi osalla alueesta. Heinäniityllä ja -kedolla on useita tuoreen pienruuhoniityn laikkuja, joissa valtalajeina ovat siankärsämö, nurmitatar ja niittyleinikki. Huomionarvoisia lajeja nurmitataren lisäksi niityllä ovat sykeröpiippo, vilukko, tunturinurmikka, kissankello, kellosinilatva, nurmitatar, kullero, lapinlaukku, tunturihärkki, sykeröpiippo, kullero, pohjantähkiö, vilukko, kellosinilatva ja paikoin erittäin runsaana - jopa Utsjoen perinnebiotoopeista runsaimpana täällä esiintyvä ketonoidanlukko (uhanalainen, NT).

Hoidosuositus: Hoidon päätavoitteena on säilyttää vanhan kentän piirteet; avoin niitty ja siihen kuuluvat rakennukset. Alueella tulisi aloittaa säännöllinen niitto ja/tai lampaiden laidunnus. Niitto olisi hyvä tehdä joka toinen tai kolmas vuosi. Kentän säilymiseen riittäisi muutaman vuoden välein tehtävä niitto ja niitoksen korjuu. Rakennusten katot olisi hyvä kunnostaa heti. Hoitoaasteena on maanomistus, sillä niitty jakaantuu neljän kiinteistön alalle, joista yhdellä on matkailutoimintaa. Haasteena on myös niityn hankala saavutettavuus, sillä se sijaitsee kaukana tiestä. Toisaalta paikalle liikutaan mönkijöillä ja maastoajoneuvoilla, mikä helpottaa kulkemista alueelle. Uhkatekijöinä niitylle on sen umpeenkasvu ja rakentaminen.

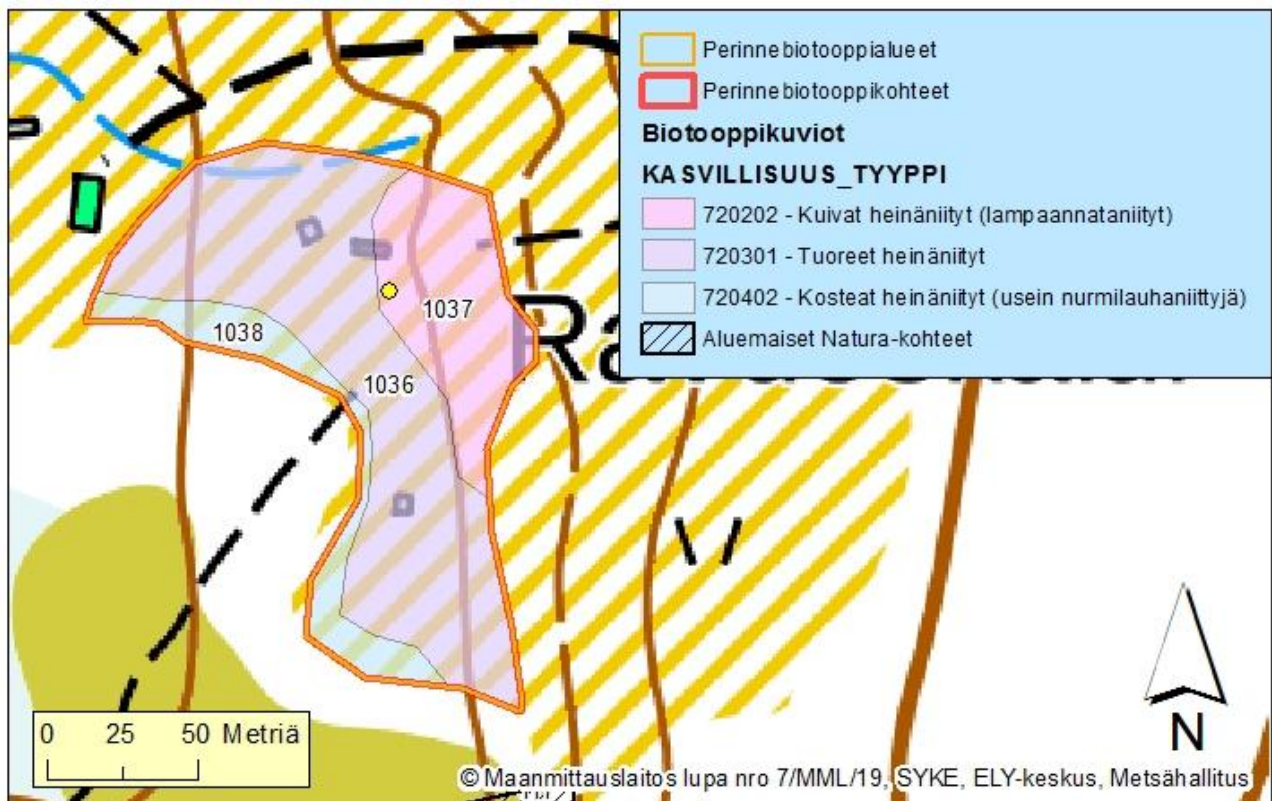
Kuva: Merja Lipponen

Kuva: Merja Lipponen

Yleisnäkymää Ravdoskaidin kentästä sekä vanhaa ja uutta rakennuskantaa. Kuvat: Merja Lipponen ja Marjut Kokko

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

13. Sarjan kenttä (0,52 ha)

Arvoluokka: Paikallinen (P)

Yleistiedot (Paajasen 2009 mukaan): Sarjan kenttä sijaitsee Utsjoella Nuorgamin kylässä, Pulmankijärven itärannalla. Nivalasta Utsjoelle muuttanut metsänvartija Aukusti Wähäsarja perusti Pulmankijärven itärannalle kruununtorpan vuonna 1906. Sarjan kenttä on nimetty hänen mukaansa (Länsman 2000). Torpan ympärille raivattiin ns. ylä- ja alakentät. Yläkentän alueella Wähäsarja kaivoi ojia, joiden avulla vedet saatiin valumaan alapuolisen kentän ohi. Molempia kenttiä on hoidettu alun perin niittoniittinä. Ne olivat aidattuja, jotta ympäröivissä metsissä laiduntava karja ei olisi päässyt syömään talvirehuksi tarkoitettua heinää. Heinän korjuun jälkeen eläimet päästettiin jälkilaiduntamaan alueille. Sarjan kenttää hoidettiin niittoniittinä vielä 2014, mutta tämän hetkisestä hoitotilanteesta ei ole tietoa. Alue kuuluu Pulmankijärven Natura-alueeseen ja rantojensuojeluohjelma-alueeseen ja se on lehto- ja perinnebiotooppialue. Yksityismaalla sijaitseva niityn osa on oma osa-alueensa.

Niityn kasvillisuus: Niitty on tuoretta heinäniittyä, jossa on paikoin tuoreen pienruohoniityn ja tuoreen suurruohoniityn lajistoa. Nurmilauha on vallannut alaa avoimella niityllä, mutta etenkin niityn pohjoisosassa on myös suurruohoja, kuten mesiangervoa, ojakellukkaa, metsäkurjenpolvea, poimulehtiä ja huopaohdaketta. Lisäksi niityllä kasvaa mm. siankärsämöä ja kulleroa. Yläkenttä on jäänyt hoidon ulkopuolelle 1950- tai 1960 -luvulla, ja se on reheväkasvuisena osin jo kasvanut umpeen. Arvokkain osa lajistosta sijaitsee tällä lehtojensuojelualueeseen kuuluvalla osalla. (mm. velhonlehti, soikkoratamo, vuoriloikko ja tunturivalkokämmekä (uhanalainen, VU). Lisäksi huomionarvoisia lajeina niityltä tavataan mm. niittyhumalaa ja kulleroa.

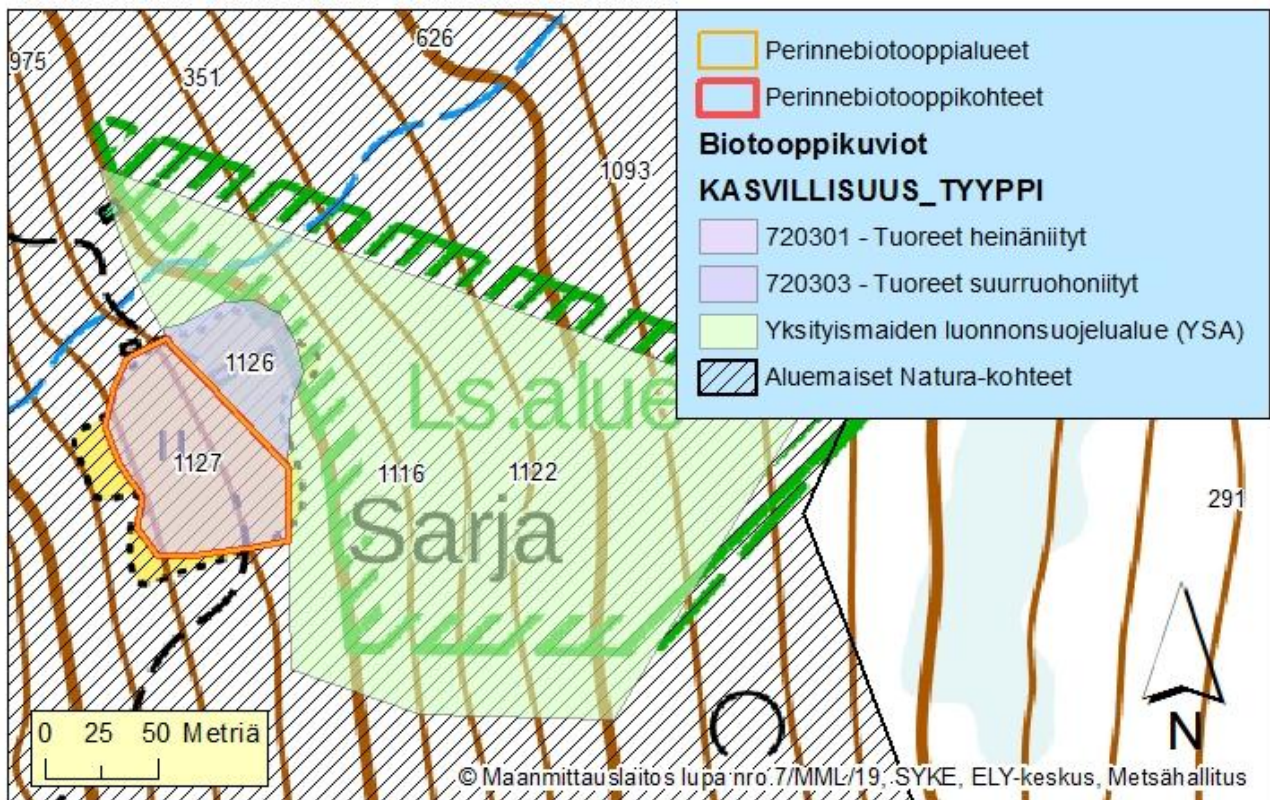
Hoidon päätavoitteet: Hoidon tavoitteena on turvata asuinkentän rakennusten, maiseman ja niitylajiston säilyminen ja yläkentän alueella myös lehtolajiston säilyminen. Lehto-osalle on tehty Pulmankijärven rinnelehdon hoitosuunnitelma vuonna 2009 Lapin ELY-keskuksen toimesta.

Kuva: Merja Lipponen

Kuvat: Merja Lipponen

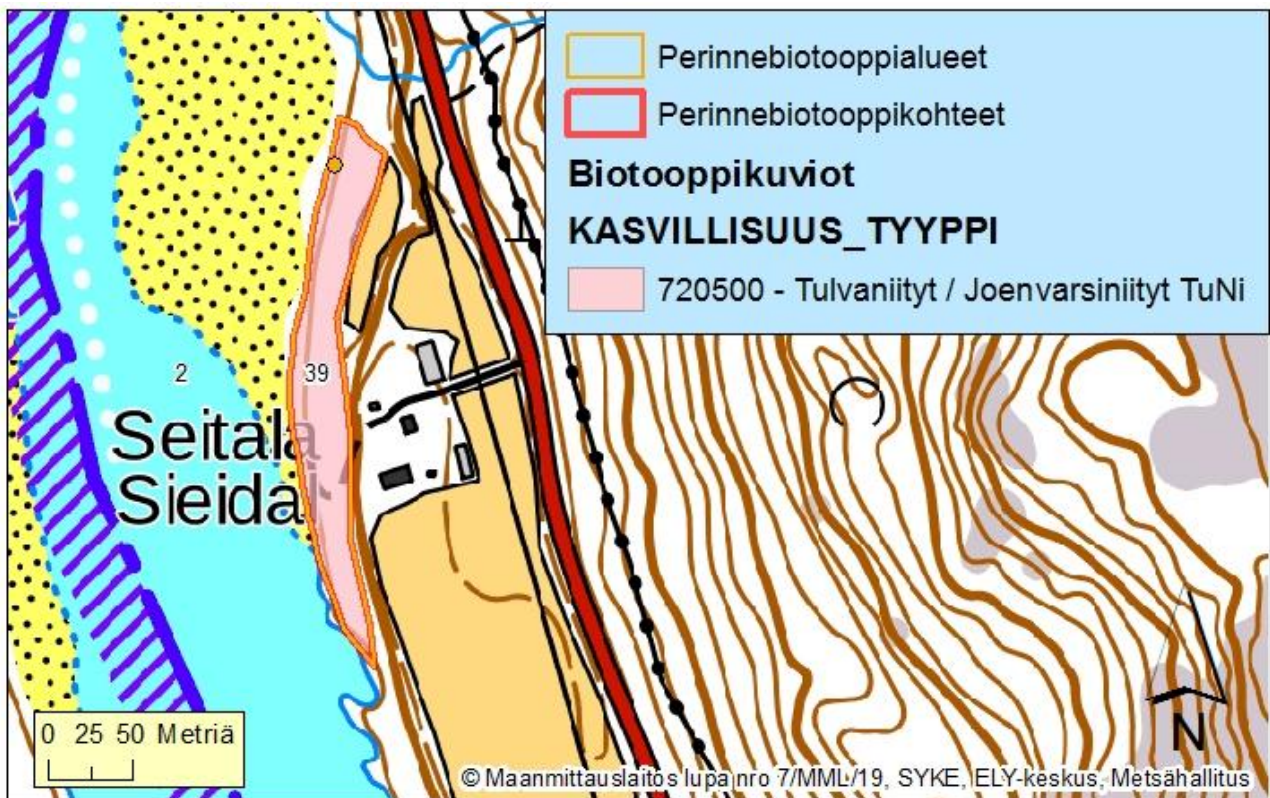
Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

19. Seitalan rantaniitty (0,81 ha)

Arvoluokka: Paikallisesti arvokas (P)

Yleiskuvaus ja niityn kasvillisuus: Seitalan tilalla on rantaniitty, joka rajoittuu pellonreunuspuustoon ja luoteessa hietikkoon. Jokiuomaa vasten on kapea vyöhyke sara- ja kastikkavaltaista niittyä. Niittytasanne on pääosin ruohoista tuoretta tai kuivaa niittyä, jossa niittytyypit vaihtelevat mosaiikkimaisesti. Kuivalle pienruhoniitylle tyypillisinä lajeina esiintyvät mm. tenonajuruoho, tunturikurjenherne, kissankäpälä, pohjannurmipiippo, kissankello, kultapiisku, pikkutervakko, pohjansilmäruoho, siankärsämä ja lampaannata. Tuoreella niittytyypillä taas kasvavat niittyleinikki, kullero, rantatädyke ja nurmilauha. Laidunnus on pitänyt niityt ja rantavyöhykkeet aiemmin avoimina. Nyt etenkin tuoreille rantaniityille kasvaa nopeasti pajun vesakkoa. Pajukko on runsasta heti niityn etelä- ja pohjoispuolella, jossa sitä ei aktiivisesti poisteta. Niittyä hoidetaan raivaamalla pajukkoa ja niittämällä päältä ajettavalla ruohonleikkurilla.

Hoidosuositus: Hoidon tavoitteena on ylläpitää avoin ranta liikkumista ja maisemaa ajatellen jatkamalla niittämistä ja raivausta. Samalla myös niittylajisto säilyy monipuolisena.

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

13. Tsieskulan kenttä (1,23 ha)

Arvoluokka: Paikallisesti arvokas (P)

Yleiskuvaus: Utsjoen varrella, Puksalanjärven lounaiskulmassa, valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella ja arvokkaassa kulttuuriympäristössä sijaitsee Tsieskulan talon tasainen kenttä. Paikalle on muutettu asumaan 1922 ja vanha hirsinen päärakennus on vielä jäljellä. Vieressä on uusi asuinrakennus sekä vanha aitta ja niityllä on näkyvissä haasioita. Niityllä on laiduntanut karjaa 1970-luvulle ja lampaita aina vuoteen 1985 asti. Nykyisin alue niitetään vuosittain niittokoneella.

Niityn kasvillisuus: Tsieskulan kenttä on säilynyt avoimena säännöllisen niiton ansiosta. Niittytyypit ovat kuitenkin muuttuneet vuosien saatossa astetta rehevimmiksi kuivista heinäniityistä. 90-luvun inventoinneissa niityn valtalajeina olivat siankärsämö, lampaannata, punanata sekä niittysuolaheinä. Huomionarvoisia lajeja tuolloin olivat Alchemilla acutidens -ryhmän poimulehdet, kissankäpälä, tunturikurjenherne, kissankello, sykeröpiippo, nurmitatar, kullero ja keväthanhikki. Niityn kasvillisuustyyppinä nyt ovat tuoreet ja kosteat heinäniityt (usein nurmilauhaniittyjä), kosteat suurruohoniityt, sekä tuoreet pienruohoniityt. Valtaosa niitystä on nyt tuoretta heinäniittyä, jossa valtalajeina ovat nurmilauha, siankärsämö ja niittysuolaheinä. Niityn laitamilla on edustavia ruohoisia niitty laikkuja, joissa kukkivat mm. siankärsämö, punanata, mesimarja ja tunturikurjenherne. Länsilaidalla on edustavia kosteita ruohoniittyjä, joissa kasvaa mm. väinönputkea, kulleroa, hiirenporrasta ja kotkansiipeä. Huomionarvoiset perinnebiotooppien lajit niityllä: tunturikurjenherne, väinönputki, kullero ja lapinlaukku.

Hoitosuositus: Kohde on maisemaltaan kaunis laskeutuessaan vesistön äärelle ja sen arvo on säilynyt mahdollisesta lisälannoituksesta huolimatta. Hoidon tavoitteena on alueen maiseman, niittyjen ja lajiston säilyttäminen säännöllistä niittämistä jatkamalla.

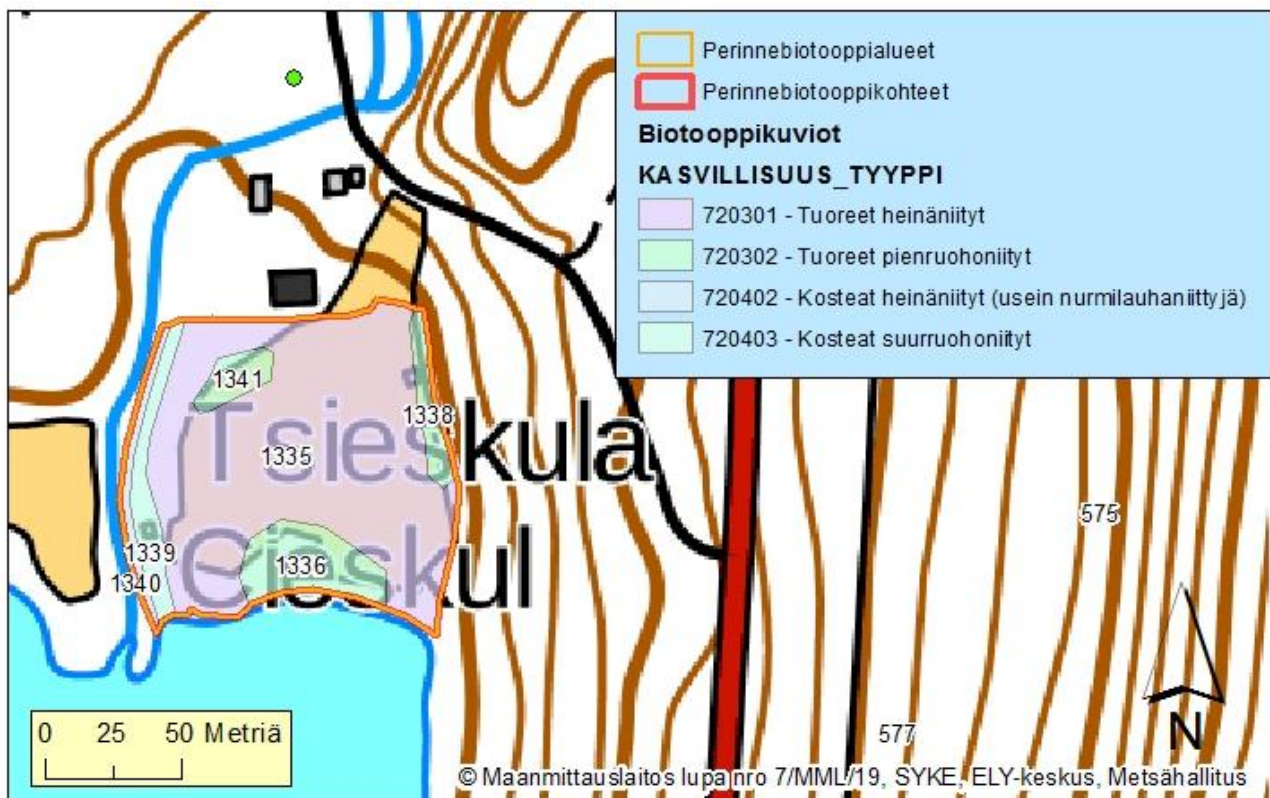
Tuore heinäniitty. Kuva: Marjut Kokko

Lehtomainen puronvarsi. Kuva: Marjut Kokko

Väinönputki kasvaa puron varrella. Kuva: Marjut Kokko

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

2. Tsieskula pohjoinen eli Savukodan kenttä (0,49 ha)

Arvoluokka: Paikallisesti arvokas (P)

Yleiskuvaus: Savukodan niitty sijaitsee Kevonjärven itälaidalla Tsieskulassa.

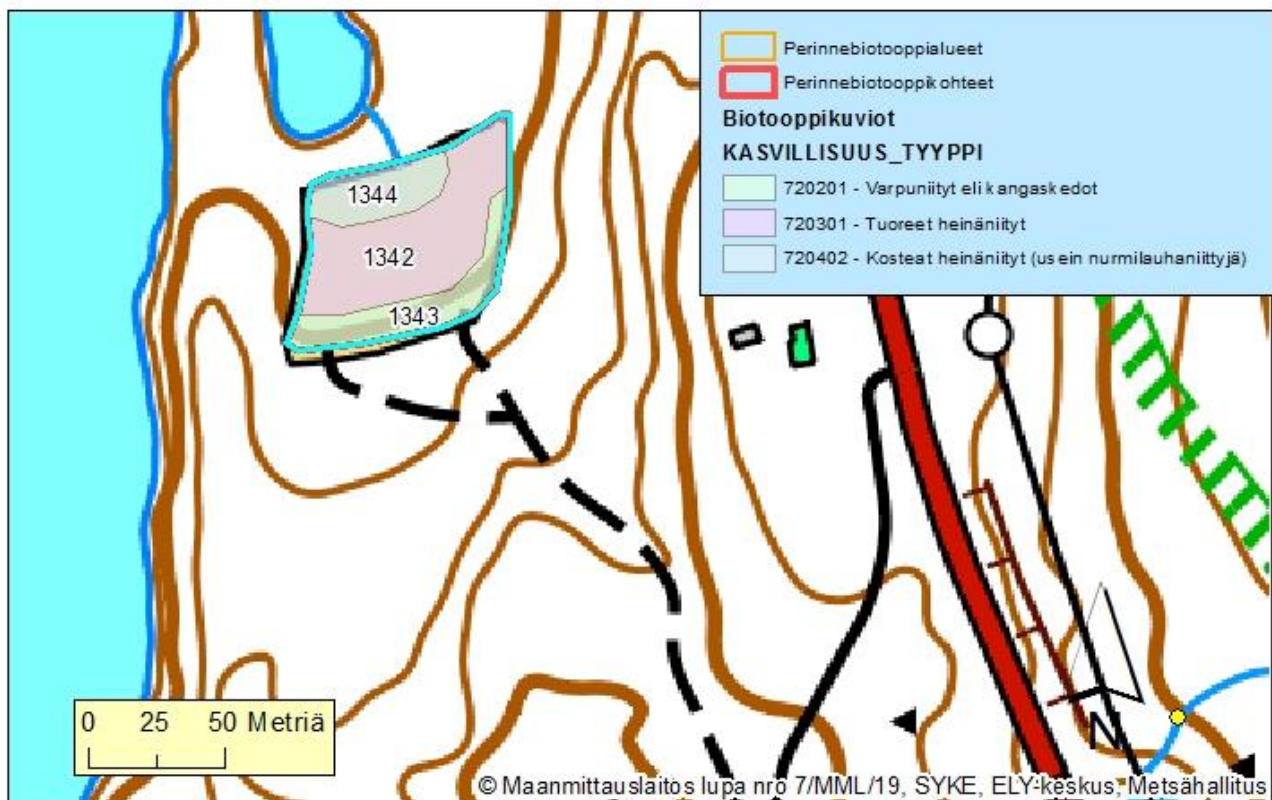
Niityn kasvillisuus: Niitty on suurelta osin tuoretta heinäniittyä, mutta metsänreunassa niityn eteläosassa on kapealti myös kuivaa, hieman sammaloitunutta varpuniittyä eli kangasketoa, jossa valtavarpuna kasvaa mm. puolukkaa. Pohjoisosassa on kastikka- ja nurmilauhavaltaista kosteaa heinäniittyä. Niityllä on pienruohoisia laikkuja, ja huomionarvoisina lajeina tavataan mm. nurmitatarta ja tunturikurjenhernettä.

Hoitosuositukset: Kohdetta hoidetaan ympäristösopimuskohteena. Niitty halutaan säilyttää perinteisessä käytössä, jotta maisema ja avoimuus säilyvät. Niityn keskellä on pohjois-eteläsuuntainen haasio, jolle heinät on perinteisesti koottu. Myös haasio on tarkoitus säilyttää. Hoitaminen estää niityn pusikoitumisen. Länsireunan kivikasa on tarkoitus säilyttää raivaamalla sen päälle ja ympäristöön kasvanut pensaikko.

Tehdyt hoitotoimet: Vuonna 2016 omistaja on tehnyt kulottuneelle niitylle raivausniiton ja vuonna 2017 heinä on niitetty alas. Heinää ei tuolloin ole korjattu. Niittyä ei ole lannoitettu ja sitä on hoidettu ympäristösopimuksella vuodesta 2018. Niityn eteläosaa on tarkoitus myös kulottaa, jotta sammalkasvustoa saadaan vähemmäksi.

Kuva hoidetusta kentästä: Marjut Kokko

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

9. Välimaan kenttä (1,94 ha) MH

Arvoluokka: Maakunnallinen (M-)

Kohteen yleiskuvaus: Vetsikosta länteen, Tenon rannalla on valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö; vanha Välimaan asuinpaikka. Paikalla on aiemmin sijainnut kotakylä ja vielä nykyäänkin voidaan alueelta löytää vanhoja kodanpohjia. Välimaa edustaa tyypillistä tenolaista jokisaamelaistaloutta ja se on hankittu Museovirastolle vuonna 1981 säilytettäväksi kulttuurihistoriallisena muistomerkkinä. Nykyisin kohteen hoidosta vastaa Metsähallitus. Rakennusryhmään kuuluvat 1800-luvun puolivälin jälkeen rakennettu päärakennus, turve- ja hirsinavetta, liha- ja kala-aitat, kalastus- ja metsästysvälineaita, vaja sekä vinttikaivo. Sinänsä tavanomainen Välimaan tila vanhoine rakennuksineen on muodostunut arvokkaaksi muiden - arvokkaampienkin - jouduttua purkujen, muutosten ja rappeutumiskehityksen hävittämiksi. Välimaa itse talon ja pihapiirin sijainti maisemassa eli kulttuurimaisemalliset arvot ovat sen rakennushistoriallisia arvoja suuremmat ja se on arvokas kulttuuriympäristö, josta on tehty myös matkailijoille nähtävyysskohte. Samalla paikka toimii opetuskohteena. Osa Välimaan kentästä kuuluu Natura-rajauksen sisälle.

Niityn kasvillisuus: Kasvillisuustyyppiltään kenttä edustaa kuivahkoa-tuoretta heinäniittyä valtalajeinaan nurmilauha, nurmitatar, niittyleinikki ja niittysuolaheinä. Huomionarvoisista lajeista tavataan keväthanhikkia, kissankelloa, kulleroa, nurmitatarta, kellosinilatvaa, sykeröpiippoa, tunturikurjenhernettä, tunturihärkkiä, lapinlaukkua sekä ilmeisesti siirrettynä ruijanruoholaukkaa (uhanalainen, NT).

Hoitosuositus: Kenttä on ollut pensoittumassa ja taimettumassa ja on kaivannut osakseen niittoa ja/tai laidunnusta sekä raivausta. Alue on peruskunnostettu Metsähallituksen toimesta vuosien saatossa sekä raivaamalla että rakennuksia kunnostamalla. Alue on ollut niiton piirissä muutamia vuosia, ja kolme viime vuotta kohdetta on hoidettu lampailla laiduntamalla.

Välimaan kenttä on paitsi perinnebiotooppi, myös nähtävyysskohte. Lampaista varten alue on aidattu ja sinne kuljetaan kauniin veräjän kautta. Kuva: Merja Lipponen

Vesistön rannasta tielle päin. Kuva: Merja Lipponen

Kunnostustalkoiden jälkiä. Kuva: Merja Lipponen

Uutta aitaa kunnostustöiden jälkeen. Kuva: Marjut Kokko

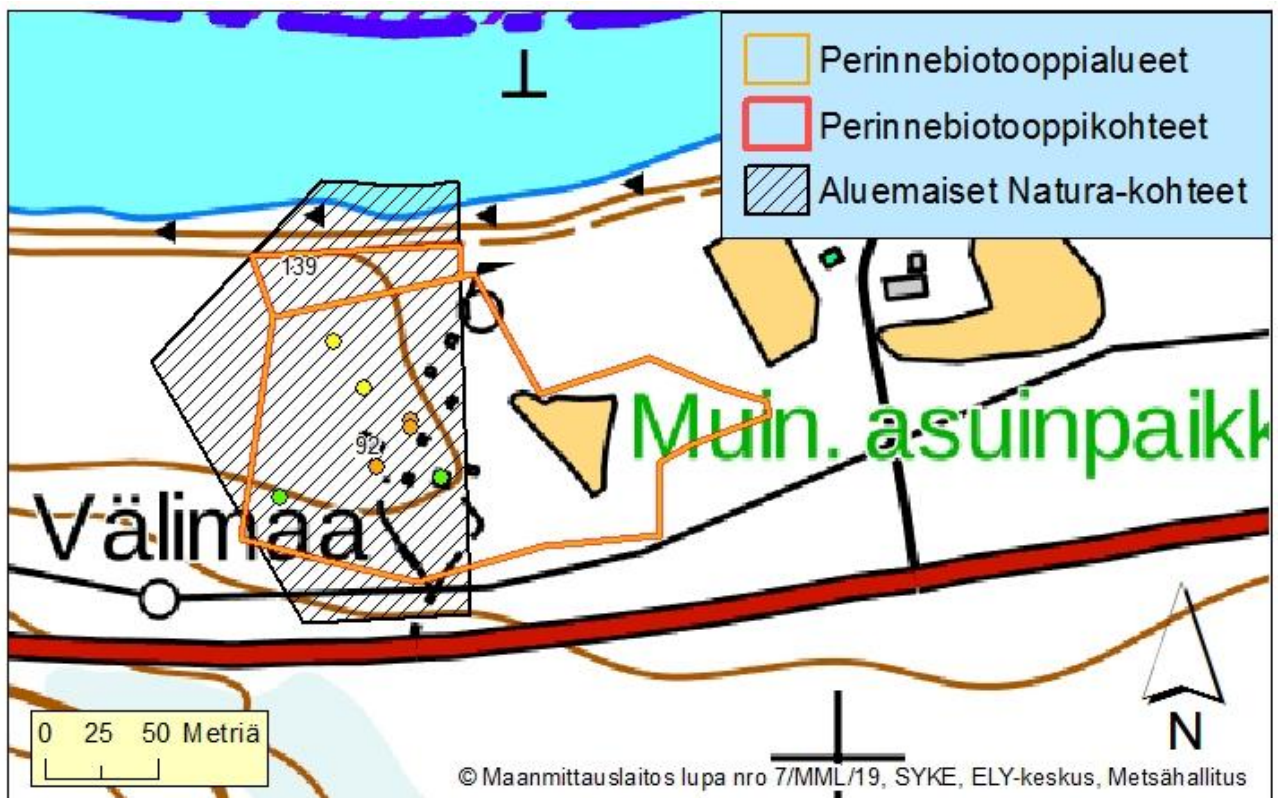
Kunnostustöiden jälkeen pihapiiri on avara. Pihapiiriin on tehty puinen karttakyltti. Kuva: Merja Lipponen

Välimaan kentän maisemanhoitajat. Kuva: Marjut Kokko

Yleisnäkymää. Kuva: Marjut Kokko

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

3. Ylä-Kuolnan kenttä (3,86 ha)

Arvoluokka: Maakunnallinen (M)

Yleiskuvaus: Tien ja Inarijoen välissä on maisemallisesti hienolla paikalla Ylä-Kuolnan vanha asuinpaikka. Alun perin se oli ainoastaan kesäpaikka, mutta ympärivuotisesti se on ollut asuttuna jo 1800-luvulla. Lehmiä alueella on ollut vuoteen 1972 ja lampaita vuoteen 1975 asti. Osaa kentästä on niitetty vuosittain ja 1990-luvun alusta myös parikymmentä lammasta on laiduntanut niityillä. Paikka on nykyään kesäasuntona ja aluetta on keinolannoitettu epäsäännöllisesti. Säännöllisen hoidon ansiosta Ylä-Kuolnan kentällä kasvaa monipuolinen pienruoho- ja heinäketojen sekä tuoreiden niittyjen mosaiikki. Kokonaisuus on edustava esimerkki vanhan saamelaiskylän niittoniitystä, jolla on harvinaisen pitkä, vuosikymmenten pituinen hoitohistoria. Hienojakoisen maaperän, vaihtelevien maastonmuotojen ja vuosittaisen niiton seurauksena alueella on harvinaisen laajoja kuivia, monilajisia niittyjä. Rakennuskantaa on kunnostettu ja uudisrakennukset on sijoitettu kentän laitamille maiseman mukaisesti. Nämä tekijät yhdessä luovat arvokkaan kokonaisuuden.

Niityn kasvillisuus: Niityn kasvillisuustyyppinä vuorottelevat tuoreet ja kuivat heinäniityt eli lampaannataniityt, karut kuivat pienruohoniityt, tuoreet suurruohoniityt sekä tuoreet heinäniityt. Niityn eteläosa, jossa rakennukset sijaitsevat, on jokseenkin edustavaa kuivaa heinäniittyä valtalajeinaan lampaannata ja siankärsämö. Alueen halkaisee itä-länsi suunnassa kulkeva puro, ja puron pohjoispuolelle jäävä osa kentästä on jokseenkin tyypillistä tuoretta, pääosin nurmilauhaa kasvavaa heinäniittyä. Eteläisempi niitty niitetään vuosittain ja heinät nostetaan haasioille. Pohjoisempaa niittyä on hoidettu kulottamalla ja niittämällä aika ajoin. Lisäksi on raivattu pensaikkoo rannasta ja niityn reunamilta. Niiton ansioista korkeimmilla kumpareilla esimerkiksi keväthanhikki on paikoin jopa valtalajina yhdessä siankärsämön kanssa. Sen lisäksi niityillä kasvaa mm. ketonoidanlukkoa (uhanalainen, NT), ahonoidanlukkoa (uhanalainen, NT) ja harmaakynsimöä. Pohjoisempana tuoreilla ja suurruohoisilla niityillä kasvaa rauhoitettua keminpikkuängelmaa. Niityltä on havaittu runsaasti myös helttasieniä, kuten vahakkaita. Huomionarvoisia lajeja niitykokonaisuudella ovat edellä mainittujen lisäksi Alchemilla acutidens -ryhmän poimulehdet, sykeröpiippo, vilukko, nurmitatar, kissankello, lapinlaukku, rantatädyke, tenonajuruoho, ahomatara, kullero, lapinvehniö, pohjanhoikkaängelma ja tunturikurjenherne.

Hoidon päätavoitteet: Hoidon tavoitteena on säilyttää arvokas perinnebiotooppilajisto ja perinnemaisema Ylä-Kuolnassa jatkamalla alueen hoitoa niittämällä, raivaamalla ja kulottamalla kuten tähänkin asti. Jatkuvaa hoitoraiwausta voi tehdä rannan pajukkovyöhykkeellä. Kohdetta on niitetty/niitetään 2-pyöräisellä sorminiittokoneella. Niitto suositellaan tehtäväksi vasta kukinnan loppuvaiheessa, jotta siemenet ehtivät kypsyä ja levitä maahan. Heinän kuivaaminen haasialla kypsyttää siemenet hyvin. Pohjoisemman niityn nurmilauhavaltaisen osan hoito kulottamalla ja niittämällä osioita silloin tällöin ei ole tavanomainen hoitotapa, mutta on todettu maastossa toimivaksi tulosten perusteella. Kohdetta hoidetaan ympäristösopimuksella.

Ylä-Kuolnan niityt. Kuva: Marjut Kokko

Edustavaa kuivaa pienruohoniittyä. Taustalla aittarakennus. Kuva: Marjut Kokko

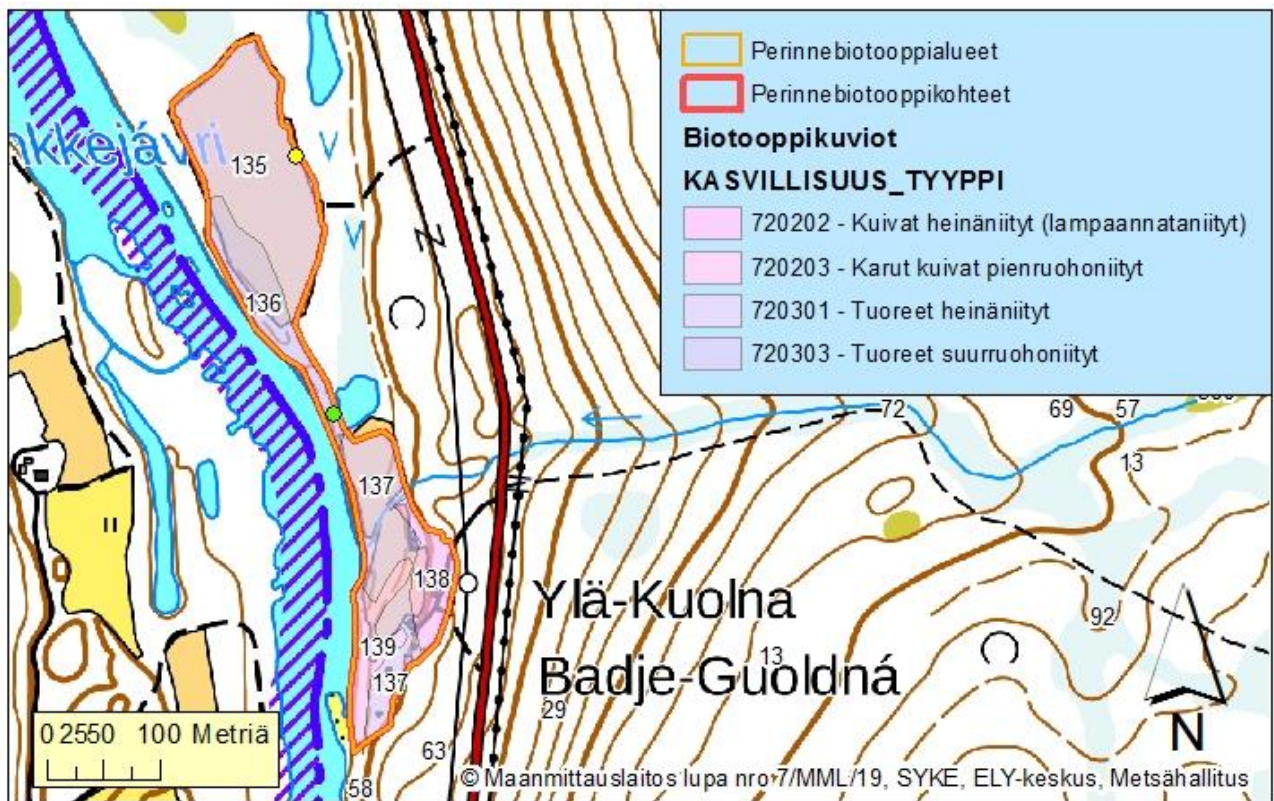
Keminpikkuängelmat Ylä-Kuolnan kentällä. Kuva: Marjut Kokko.

Sorminiittoleikkuri. Kuva: Marjut Kokko.

Ylä-Kuolnan pohjoisempi niitty. Niitto ja kulotus toimenpiteinä. Kuva: Merja Lipponen

Karttakuva ja perinnebiotoopin rajaus.

LÄHTEET

Kemppainen, R. 2017. Perinnemaisemien inventointiohje. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Raportteja 25/2017.

Kokko, M. & Koskiniemi, M. 2019. Tenonlaakson maisemanhoito- ja käyttösuunnitelma; Piesjoki - Nuvvus. Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Suomen ympäristö 01/2019.

Kalpio, S. & Bergman, T. 1999. Lapin perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 116. Lapin ympäristökeskus ja Metsähallitus.

Paajanen, M. 2009. Pulmankijärven rinnelehdon hoitosuunnitelma. Lapin ympäristökeskus.